

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

(अथर्ववेद / Atharvaveda)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଅଧର୍ବବେଦ

ଶୌନକ ସଂହିତା

(शौनक संहिता)
(Shaunaka Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,
ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟାପକ,
ନବଜୀବନ ବେଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ମଦନମୋହନପୁର
ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତିଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟାୟ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୩ ଜୁଲାଇ ୨୦୨୨, ବ୍ୟାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟିକାରେ ଏହା ମୋର ଷର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଉକ୍-ବେଦ", ଯଜୁର୍ବେଦ, ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଓ "ସାମବେଦ"କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡ଼ିଲି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ଅଥର୍ବବେଦ" ସମାପନ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "ଶୌନକ ସଂହିତା"ର ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ୨ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ସାମବେଦ"କୁ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭକରି, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ "କୌଥୁମ ସଂହିତା"ଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷତ୍ୱ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୪ ମସିହାର ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଖେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତ୍ତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା (ଅଥର୍ବବେଦୀ)" ଓ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋତନ ପଣ୍ଡା" ମୁଖ୍ୟରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୩୦.୦୮.୨୦୨୩

ରକ୍ଷାବନ୍ଧନ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ଓଡ଼ିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ
ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ଭଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ
ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ
କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡ଼ିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର
ସହିତ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୁଲ ବା ତ୍ରୁଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ
ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଅଥର୍ବବେଦ

ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦର ବିଭାଜନ 'ତ୍ରେତୟା ଯୁଗ'ର ଆରମ୍ଭରୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା "ବେଦତ୍ରୟୀ ମନ୍ତ୍ର" ସମୂହ ଅନେକ ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜନ କରିବାପାଇଁ ଟଙ୍କଣ "ଋତ୍ବିକ"ଙ୍କୁ ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ହେଲେ - 'ହୋତା', 'ଅଧ୍ୱର୍ଯୁ', 'ଉଦ୍ୱାତା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମ' । ଏଥିପାଇଁ 'ହୋତା'ଙ୍କୁ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଅଧ୍ୱର୍ଯୁ'ଙ୍କୁ ଯଜୁର୍ସ ମନ୍ତ୍ର, 'ଉଦ୍ୱାତା'ଙ୍କୁ ସାମନ୍ତ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଋତ୍ବିକ୍ 'ବ୍ରହ୍ମ' ସିଧା ସଳଖ ଭାବରେ କୌଣସି 'ବେଦତ୍ରୟୀ' ମନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସେହି ଗାନ୍ଧର୍ବ ଋତ୍ବିକ୍ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର 'ଅଥର୍ବଣ' ଋଷି ଓ 'ଅଙ୍ଗିରସ' ଋଷିଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରସମୂହ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରଖିବା, ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମା ମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ନିବାରଣ, ସାମାଜିକ ରିତି, ଭେଷଜ ବିଦ୍ୟା, ଓ ଶତ୍ରୁ ଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ସେସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୂହକୁ ନେଇ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଋତ୍ବିକ୍ "ବ୍ରହ୍ମ" ଏହିସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୂହର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ନେଲେ ଓ ଏହାର ପ୍ରସାର କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେଲେ ।

ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦ ବିଭାଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ସେ, ଏହି ବିଭାଜନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୨ଟି ପଦ୍ଧତିର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଯଥା, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରସମୂହର ଲକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ, ସାହିତ୍ୟିକ (ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ) ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ (ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଷୟବସ୍ତୁ) ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭାଜନ କରିଥିଲେ । ପଦ୍ୟରେ 'ଋକ୍-ବେଦ'କୁ, ଗଦ୍ୟରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ, ସଂଗୀତରେ 'ସାମବେଦ'କୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଭାଗ କରିଥିଲେ, ଯାହା "ଅଥର୍ବବେଦ" ନାମରେ ପରିଚିତ

ହେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କେବଳ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମନ୍ତ୍ରସମୂହର ୩ ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ, ଅର୍ଥାତ ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ, ଓ ସଂଗୀତ ମିଳିଥାଏ ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ"ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର (୨୭୧୭) ଥିବାରୁ, ଏହାର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ରଖାଯାଇଥିଲା । "ଅଥର୍ବବେଦ" ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନାମ-ମାନଙ୍କରେ ପରିଚିତ, ଯଥା, - ଅଥର୍ବବେଦ, ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ, ବ୍ରହ୍ମବେଦ, ଭିଷଗ୍-ବେଦ, ଓ କ୍ଷାତ୍ରବେଦ ।

ଅଥର୍ବବେଦ – ପାଣିନିଙ୍କ ଧାତୁପାଠରେ "ଅର୍ବ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା ବା ହିଂସା ସଂବନ୍ଧୀୟ କର୍ମ । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଅର୍ଥରେ ଏହା "ଅଥର୍ବ", ଅର୍ଥାତ ଅହିଂସା ବା ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ ଅଟେ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଥାଏ, ସେହିଥିପାଇଁ ଏହି ବେଦର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ" ଓ "ଅଙ୍ଗିରସ"ଙ୍କର ଥିବାରୁ, ଏହାକୁ "ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ", "ମହାଭାରତ", "ମନୁସ୍ମୃତି", "ଯଜୁର୍ବିଜ୍ଞାନସ୍ମୃତି" ଓ "ଐଶାନ୍ୟସ୍ମୃତି" ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ରହିଅଛି ।

ବ୍ରହ୍ମବେଦ – "ବ୍ରହ୍ମା" ନାମକ 'ଉଦ୍ଭିକ' (ଉପରେ ଆଲୋଚିତ) ଏହାର 'ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ' ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଆଉଏକ କାରଣ, ଏଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତନ" ବିଷୟରେ ଥିବାରୁ, ଏହା "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" ନାମରେ ଜଣା ।

ଭିଷଗ୍-ବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅନେକ ରୋଗ ଓ ତାହାର ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହା "ଭିଷଗ୍-ବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

କ୍ଷାତ୍ରବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜକର୍ମ ସଂବନ୍ଧୀତ ଅନେକ ସୁକ୍ତ ସମୂହ ରହିଅଛି, ତଥା ଏଥିରୁ ରାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହା "କ୍ଷାତ୍ରବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

"ଅଥର୍ବବେଦ"କୁ ସାମାଜିକରୀତି କାଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି ତଥା ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ତ୍ର ଓ କର୍ମ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ, ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଭୈଷଜ୍ୟ କର୍ମ, ଶାନ୍ତି ତଥା ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ, ରାଜକର୍ମ, ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ ଓ ଅଭିଚାର କର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଶେଷରୂପରେ 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ବେଦରେ ବ୍ରହ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣନା ଯେତେ ବିସ୍ତାର ଓ ସୁସ୍ଥୁତାର ସହିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ଯେ, 'ଉପନିଷଦ'ରେ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାର ବିକସିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର ମୂଳ ଏହି "ଅଥର୍ବବେଦ" । ଏହି ବେଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱର ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି, ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ?, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ?, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ କ'ଣ?, ସିଏ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ?, ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କ'ଣ?, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସହିତ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ବିରାଟ, ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍କନ୍ଦ, ରୋହିତ, ବ୍ରାତ୍ୟ, ଉଲ୍ଲିଷ୍ଠ, ପ୍ରାଣ, ସ୍ୱର୍ଗୋଦନ, ଆଦି ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରୂପମାନଙ୍କର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନା ମିଳିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ସଂସାର 'ଜଳ'ରୁ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଇଶ୍ୱର ଜଳରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇଲେ, ସେଥିରୁ 'ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା, ଓ ସେଥିରୁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା । (ଅ.ବେ - ୪.୨.୭.୮)

ଭୈଷଜ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ଷ୍ମ ସମୁହ ରହିଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଦ୍ଵାରା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆବାହନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହି ସୂକ୍ଷ୍ମରେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୋଗର ନାମ ଓ ତାହାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ନାମ ମିଳିଥାଏ । ଜଳଚିକିତ୍ସା, ସୂର୍ଯ୍ୟଚିରଣ ଚିକିତ୍ସା, ଓ ମାନସିକ ଚିକିତ୍ସା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନା, ଏହି ବେଦରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି, ଆପତ୍ତି ବା ଅବାଞ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ମୁକ୍ତିପାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମରୁତିକୁ ଶାନ୍ତିକ-କର୍ମ କୁହନ୍ତି । ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନ-ନାସନ, ଦୁଃଶକୁନ-ନିବାରଣ (ମଙ୍ଗଳ) ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଦେବପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସୂକ୍ଷ୍ମ ସମୁହ ଏହି ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରାପ୍ତି, ଓ ବିପନ୍ନବୃତ୍ତି (ବିପଦର ଶାନ୍ତି) ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି, ଯେପରିକି ପୁଷ୍ଟିବର୍ଦ୍ଧକ, ମଣିବନ୍ଧନ, ଓ ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ରାଜକର୍ମ (ରାଜନୀତି)

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟର ବିସ୍ତାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି । ରାଜା କିଭଳି ହେବା ଦରକାର ?, ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଶାସନର ପ୍ରକାର, ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଓ ରାଜାଭିଷେକ, ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସଭା ଓ ସମିତି ତଥା ତା'ର ସ୍ଵରୂପ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ, ସେନା ଓ ସେନାପତି, ସୈନିକର ପ୍ରକାର ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୈନିକର ଶିକ୍ଷା, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ଵରୂପ, ଶତ୍ରୁ-ନାଶନ, ଓ ବିଜୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ, ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ ।

ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ, ରାଜନୀତିକ, ତଥା ଧାର୍ମିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସୁକ୍ତ ସ୍ମରଣ କରିବାର ବିଧାନ ରହିଅଛି ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (ଆତ୍ମାଲୋଚନା)

ଜ୍ଞାତ-ଅଜ୍ଞାତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ-କର୍ମ କାରାଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସଂଭାବିତ ଅନିଷ୍ଟକୁ ଦୂରକରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମା-ଅର୍ଚନା, ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ହୋମ, ଚାରିତ୍ରିକ ବଦନାମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଓ ଅଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗୁଡିକର ଉଲ୍ଲେଖ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପାଇଁ, ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସରଖି ବିଭିନ୍ନ ସୁକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘାୟୁଷ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଅତିରିକ୍ତ, ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ହସ୍ତ ତଥା ଗଳାରେ ରକ୍ଷାସୂତ୍ର ଓ ମଣି ବାନ୍ଧିବାର ବିଧାନ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଅଭିଚାର କର୍ମ

ଦୈତ୍ୟ-ରାକ୍ଷସ ଓ ଶତ୍ରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିଧିଗୁଡିକ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ବଶୀକରଣ, ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅଭିଚାର କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଭିଚାରିକ ମନ୍ତ୍ର ବହୁତ କମ ମିଳିଥାଏ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟ ବିବେଚନାରୁ, ଏହା ଜଣାପଡିଥାଏ ଯେ, ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ରୂପରେ "ପୁରୁଷାର୍ଥଚତୁଷ୍ଟୟ"ର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଧର୍ମଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ, ଓ ତତ୍ତ୍ୱମିମାଂସାର ସଂବନ୍ଧୀତ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି ।

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ଓ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଏହା ଏକ ଭଣ୍ଡାର । ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରସ, ଅଳଂକାର, ଛନ୍ଦ, ଭାବ ଓ ଭଷାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରେରଣା, ମନନ-ଚିନ୍ତନ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପଦେଶ, ଆଚାରଶିକ୍ଷା, ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷା, ଏଥିରେ ଭରିରହିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏଥିରେ ଭଜ, ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ - ଏହି ତିନୋଟି ସ୍ତରର ସ୍ୱରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅତଃ, ବିଷୟର ବିବିଧତା, ସ୍ଥୂଳରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ, ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ସହିତ ବ୍ୟବହାରିକତାର ସମିଶ୍ରଣ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବବେଦ ଶାଖା

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୯ଟି ଶାଖା ଥିଲା । ସେମାନେ ହେଲେ, (୧) - ପୈଶ୍ୱାଲଦ, (୨) - ତୌଦ, (୩) - ମୌଦ, (୪) - ଶୌନକ, (୫) - ଜାଜଲ, (୬) - ଜଲଦ, (୭) - ବ୍ରହ୍ମବଦ, (୮) - ଦେବଦର୍ଶ, ଓ (୯) - ଚାରଣବୈଦ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨ଟି ଶାଖାର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା ଶୌନକ ଓ ପୈଶ୍ୱାଲଦ । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧ - ଶୌନକ ଶାଖା ସଂହିତା

"ଶୌନକ ଶାଖା" ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ । ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦ଟି କାଣ୍ଡ, ୩୨ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୭୩୦ଟି ସୂକ୍ତ ଓ ୫୯୮୭ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, ୧ମ ରୁ ୭ମ କାଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ମନ୍ତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ସୂକ୍ତ ସମୂହ ରହିଅଛି । ୮ମ ରୁ ୧୨ଶ କାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଓ ବିବିଧ ବିଷୟର ସୂକ୍ତ ରହିଅଛି । ୧୩ଶ ରୁ ୨୦ଶ କାଣ୍ଡରେ ଏକରୂପ ବିଷୟ ଓ ବଡ଼ ସୂକ୍ତ ସମୂହ ରହିଅଛି ।

ତଳେ କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ସୂକ୍ତ ଓ ବିଷୟର ବିବରଣ, ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

କାଣ୍ଡ	ସୂକ୍ତ	ବିଷୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧-୭	୪୩୩	ବିଭିନ୍ନ	ସୁଦ୍ରସୂକ୍ତ
୮-୧୧	୩୦	ବିଭିନ୍ନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୨	୧୨	ପୃଥିବୀ ସୂକ୍ତ, ରାଜନୈତିକ, ଭୌଗଳିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୩ ୧୫	୨୪	ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୪	୨	ବିବାହ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୬	୯	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାଶନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୭	୧	ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପ୍ରାର୍ଥନା	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୮	୪	ପିତୃମେଧ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୯	୭୨	ଭେଷଜ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରବୃଦ୍ଧି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୨୦	୧୪୩	ସୋମଯଜ୍ଞ, ଇନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ

୨ - ପୈତୃଲୀଦ ଶାଖା ସଂହିତା

ଯଦିଓ "ପୈତୃଲୀଦ ଶାଖା"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି (ସୁରକ୍ଷିତ ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି, ଓଡ଼ିଶାରୁ ମିଳିଛି), କିନ୍ତୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଆଂଶିକ ବା କିଛି କାଣ୍ଡ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଏହା ଉପରେ ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଆଶା କରାଯାଏ, ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆସିବ । "ଶୌନକ ଶାଖା" ଓ "ପୈତୃଲୀଦ ଶାଖା"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମାନ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ, ବିଷୟ, ମନ୍ତ୍ର, ଓ କାଣ୍ଡର କ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେ, "ପୈତୃଲୀଦ ଶାଖା"ର ବୈଷୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, "ଶୌନକ ଶାଖା" ଠାରୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିସ୍ତୃତ ଓ ନିପୁଣ, ତଥା ବୟସରେ ପୁରୁଣା ।

ଅଧର୍ବବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉଭୟ ଅଧର୍ବବେଦୀୟ ଶାଖାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛି, ଯାହା "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୨ଟି ଭାଗ ଅଛି, ଯଥା, ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ଉତ୍ତରଭାଗ । ଏହାର ପୂର୍ବଭାଗରେ ୫ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୩୫ କଣ୍ଠିକା ସମୂହ ରହିଅଛି, ସେହିପରି ଏହାର

ଉତ୍ତରଭାଗରେ ୨ଟି ପ୍ରସାଂକ ଓ ସେଥିରେ ୧୨୩ଟି କଣ୍ଠିକା ରହିଅଛି । ଏହି "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ "ଶୌଚଯଜ୍ଞ" ଅଟେ, ତଥା ଏଥିରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ନିର୍ବଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ବିଷୟ ଅଟେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ନୀହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶେଷଭାଗରେ ଆରଣ୍ୟକର ରଚନା ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପୈଘ୍ନିକାଦ ଶାଖା"ର "ପ୍ରଶ୍ନ ଉପନିଷଦ" ତଥା "ଶୌନକ ଶାଖା"ର "ମଣ୍ଡୁକ ଉପନିଷଦ" ଓ "ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ ଉପନିଷଦ" ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣାଯାଆନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର କଳ୍ପସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଶୌଚସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ଶୌଚସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ, "ବୈତାନା ଶୌଚସୂତ୍ର" ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସେଥିରେ ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି ଓ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୌଚକର୍ମ ବିନିଯୋଗ ଅଟେ । ସେହିପରି ଏହାର "କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର", ୧୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ତଥା ୧୪୧ଟି କଣ୍ଠିକାରେ ବିଭକ୍ତ, ଓ ଏହା ଅଥର୍ବଣ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।

ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୨ଟି ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା "ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଓ "ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଅଛି । ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପଦପାଠର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି, ଏହାର ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ୩ଟି ଅଛି, ଯଥା, ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଓ ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା" ୧୭୧ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଅଟେ, ଓ ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ଓ ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦିର ଜ୍ଞାନ ମିଳିଥାଏ ।

ତଳ ଟେବୁଲରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସମସ୍ତ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଥର୍ବବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	ଶୌନକ, ପୈଘ୍ଲାଇଦ	ଗୋପଥ	-	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ, ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ, ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼, ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରତ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବଶୀର୍ଷ, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ

ଅଥର୍ବବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ଳୋକସୂତ୍ର	ଶୁକ୍ଳସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଅଥର୍ବବେଦ	ବୈତାନା ଶ୍ଳୋକସୂତ୍ର,		କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	

ଅଥର୍ବବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଅଥର୍ବବେଦ	ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା (ମୁଖ୍ୟ), ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଦତ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା

ଅଥର୍ବବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଭାରତର ଅନେକ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ମିଳିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଛି । ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ, ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ "ପୈଞ୍ଜାଲଦ ଶାଖା" ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିଛି, ଏହାର ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଅଛି, ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିବ । ଆଉ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଯହା IGNCA ରେ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖାଯାଇଛି । ତାମିଲନାଡୁ ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମିଳିଛି । ଏହା ସହିତ "ଜର୍ମାନୀ"ର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼ ଓ ମାଲାୟଲମ ଭାଷାରେ ଏହାର ଅନୁବାଦ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

ଠଟି ବେଦ ମଧ୍ୟରୁ, "ଅଥର୍ବବେଦ" ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ମାନବ ଜୀବନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ମାନବ ଜୀବନରେ ଏହା ଜନ୍ମ ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଆସୁଅଛି । ଏହା ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ତତ୍ତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ", ଏକମାତ୍ର ବେଦ, ଯାହା ସର୍ବାଧିକ "ଉପବେଦ" ଓ "ଶାସ୍ତ୍ର" ମାନଙ୍କର ଜନକ । "ଆୟୁର୍ବେଦ", "ଧନୁର୍ବେଦ", "ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର", "ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର", "ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର", "ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର", "ଆଶୁଶାସ୍ତ୍ର", "ଚରକ ସଂହିତା", "ସୁଶ୍ରୁତ ସଂହିତା", "ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ", "ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ", "ଦର୍ଶନିକ ବିଜ୍ଞାନ", " ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱ", ଏହିପରି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ର ପ୍ରେରଣାର ସୂତ୍ର "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

॥ ଇତି ଅଥର୍ବବେଦ ॥

ଅଥର୍ବବେଦର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା

କାଣ୍ଡ	ଅନୁବାକ	ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୬	୩୫	୧୫୩
୨	୬	୩୬	୨୦୭
୩	୬	୩୧	୨୩୦
୪	୮	୪୦	୩୨୪
୫	୬	୩୧	୩୭୬
୬	୧୩	୧୪୨	୪୫୪
୭	୧୦	୧୧୮	୨୮୬
୮	୫	୧୦	୨୯୩
୯	୫	୧୦	୩୧୩
୧୦	୫	୧୦	୩୫୦
୧୧	୫	୧୦	୩୧୩
୧୨	୫	୫	୩୦୪
୧୩	୪	୯	୧୮୮
୧୪	୨	୨	୧୩୯
୧୫	୨	୧୮	୨୩୦
୧୬	୨	୯	୧୦୩
୧୭	୧	୧	୩୦
୧୮	୪	୪	୨୮୩
୧୯	୭	୭୨	୪୫୩
୨୦	୯	୧୪୩	୯୫୮
ସମୁଦାୟ	୧୧୧	୭୩୬	୫୯୮୭

ଯଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ ଶମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ॥
ବିସର୍ଗବିନ୍ୟୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୁନାନି ଚାତିରିକ୍ରାନ୍ତି ଶମସ୍ତ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ॥
ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.sanskritweb.net/samveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ଞ୍ଜେର ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି ‘ପୁସ୍ତକ’ ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାଙ୍କର ଅଟେ ।

ଅଧର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

ସପ୍ତମ କାଣ୍ଡ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ
ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

[ଅଥଃ ସପ୍ତମଂ କାଣ୍ଡମ୍]

॥ ଅଥ ଷୋଡଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ॥

=====

(୭।୧) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧), ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୨) । ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧-୨)

=====

ଧୀତୀ ବା ଯେ ଅନୟନ୍ନାତୋ ଅଗ୍ରଂ ମନସା ବା ଯେଽବଦନ୍ତୁତାନି ।
ତୃତୀୟେନ ବ୍ରହ୍ମଣା ବାବୃଧାନାସ୍ତୁରୀୟେଣାମନ୍ତତ ନାମ ଧେନୋଃ ॥୧॥

ସ ବେଦ ପୁତ୍ରଃ ପିତରଂ ସ ମାତରଂ ସ ସ୍ବହୃଦ୍ଭବସ୍ତୁ ଭୁବତ୍-ପୁନର୍ମଘଃ ।
ସ ଦ୍ୟାମୌର୍ତ୍ତ୍ୟୋଦନ୍ତରିକ୍ଷଂ ସ୍ବଃ ସ ଇଦଂ ବିଶ୍ବମଭବସ୍ତୁ ଆଭରତ୍ ॥୨॥

=====

(୭।୨) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

ଅଥର୍ବାଣଂ ପିତରଂ ଦେବବନ୍ଧୁଂ ମାତୁର୍ଗର୍ଭଂ ପିତୁରସ୍ତୁଂ ଯୁବାନମ୍ ।
ୟ ଇମଂ ଯଜ୍ଞଂ ମନସା ଚିକେତ ପ୍ର ଶୋ ବୋତସ୍ତମିହେହ ବ୍ରବଃ ॥୩॥

=====

(୭।୩) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

ଅୟା ବିଷ୍ଣା ଜନୟନ୍-କର୍ବରାଣି ସ ହି ଘୃଣିରୁରୁର୍ବରାୟ ଗାତୁଃ ।
ସ ପ୍ରତ୍ୟୁଦୈକରୁଣଂ ମଧ୍ନୋ ଅଗ୍ରଂ ସ୍ବୟା ତନ୍ନା ତନ୍ନମୈରୟତ ॥୪॥

=====

(୭|୪) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ବାୟୁଃ (୧)

=====

ଏକୟା ଚ ଦଶଭିଷ୍ଣ ସୁଦୁତେ ଦ୍ଵାଭ୍ୟାମିଷ୍ଣୟେ ବିଂଶତ୍ୟା ଚ |
ତିସ୍ଵଭିଷ୍ଣ ବହସେ ତ୍ରିଂଶତା ଚ ବିୟୁଗ୍ଭିର୍ବାୟୁ ଇହ ତା ବି ମୁଞ୍ଚି ||୧||

=====

(୭|୫) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧-୨, ୫), ପଞ୍ଚି (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) |
ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧-୫)

=====

ୟଞ୍ଜେନ ଯଞ୍ଜିମୟଜନ୍ତୁ ଦେବାସ୍ତାନି ଧର୍ମାଣି ପ୍ରଥମାନ୍ୟାସନ୍ |
ତେ ହ ନାକଂ ମହିମାନଃ ସଚନ୍ତ ଯନ୍ତ ପୂର୍ବେ ସାଧ୍ୟାଃ ସନ୍ତି ଦେବାଃ ||୧||

ୟଞ୍ଜୋ ବଭୂବ ସ ଆ ବଭୂବ ସ ପ୍ର ଜଞ୍ଜେ ସ ଉ ବାବୃଧେ ପୁନଃ |
ସ ଦେବାନାମପିପତିର୍ବଭୂବ ସୋ ଅସ୍ତ୍ରାସୁ ଦ୍ରବିଣମା ଦଧାତୁ ||୨||

ୟଘେବା ଦେବାନ୍‌ହବିଷାୟୟଜନ୍ତାମର୍ତ୍ତ୍ୟାନ୍ନନସା ମର୍ତ୍ତ୍ୟେନ |
ମଦେମ ତତ୍ର ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍‌ପଶ୍ୟେମ ତଦୁଦିତୌ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ||୩||

ୟତ୍-ପୁରୁଷେଶ ହବିଷା ଯଞ୍ଜିଂ ଦେବା ଅତନ୍ନତ |
ଅସ୍ତି ନୁ ତସ୍ମାଦୋଜାୟୋ ଯଦ୍ଵିହବ୍ୟେନେଜିରେ ||୪||

ମୁଷ୍ଟା ଦେବା ଉତ ଶୂନାୟୟଜନ୍ତୋତ ଗୋରଞ୍ଜୈଃ ପୁରୁଧାୟୟଜନ୍ତୁ |
ୟ ଇମଂ ଯଞ୍ଜିଂ ମନସା ଚିକେତ ପ୍ର ଶୋ ବୋଚସ୍ତମିହେହ ବ୍ରବଃ ||୫||

(୭|୭) [୭] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧), ଭୁବିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୨),
ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୩-୪) । ଦେବତା - ଅଦିତିଃ (୧-୫)

ଅଦିତିର୍ଦ୍ୟୌରଦିତିରନ୍ତରିକ୍ଷମଦିତିର୍ମାତା ସ ପିତା ସ ପୁତ୍ରଃ ।
ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅଦିତିଃ ପଞ୍ଚ ଜନା ଅଦିତିର୍ଜାତମଦିତିର୍ଜନିତ୍ୱମ୍ ॥୧॥

ମହୀମୁ ଷୁ ମାତରଂ ସୁବ୍ରତାନାମୃତସ୍ୟ ପତ୍ନୀମବସେ ହବାମହେ ।
ଭୁବିକ୍ଷତ୍ରାମଜରନ୍ତୀମୁରୁତୀଂ ସୁଶର୍ମାଣମଦିତିଂ ସୁପ୍ରଣୀତିମ୍ ॥୨॥

ସୁବ୍ରାମାଣଂ ପୃଥିବୀଂ ଦ୍ୟାମନେହସଂ ସୁଶର୍ମାଣମଦିତିଂ ସୁପ୍ରଣୀତିମ୍ ।
ଦୈବୀଂ ନାବଂ ସ୍ୱରିତ୍ରାମନାଗସୋ ଅସ୍ରବନ୍ତୀମା ରୁହେମା ସ୍ୱସ୍ତୟେ ॥୩॥

ବାଜସ୍ୟ ନୁ ପ୍ରସବେ ମାତରଂ ମହୀମଦିତିଂ ନାମ ବତସା କରାମହେ ।
ୟସ୍ୟା ଉପସ୍ଥ ଉର୍ବନ୍ତରିକ୍ଷଂ ସା ନଃ ଶର୍ମ ତ୍ରିବରୁଥଂ ନି ଯଜ୍ଞାତ୍ ॥୪॥

(୭|୭) [୮] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଆର୍ଷୀ ଜଗତୀ (୧) । ଦେବତା - ଅଦିତିଃ (୧)

ଦିତେଃ ପୁତ୍ରାଣାମଦିତେରକାରିକ୍ଷମବ ଦେବାନାଂ ବୃହତାମନର୍ମଣାମ୍ ।
ତେଷାଂ ହି ଧାମ ଗଭିଷକ୍ସମୁଦ୍ରିୟଂ ନୈନାନୁମସା ପରୋ ଅସ୍ତି କଶ୍ଚନ ॥୧॥

(୭|୮) [୯] ଋଷିଃ - ପରିବଭ୍ରବ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବୃହସ୍ପତିଃ (୧)

ଭଦ୍ରାଦଧି ଶ୍ରେୟଃ ପ୍ରେହି ବୃହସ୍ପତିଃ ପୁରଏତା ତେ ଅସ୍ତୁ ।
ଅଧେମମସ୍ୟା ବର ଆ ପୃଥିବ୍ୟା ଆରେଗତୁଂ କୃଣୁହି ସର୍ବବୀରମ୍ ॥୧॥

=====

(୭|୯) [୧୦] ଋଷିଃ - ପରିବତ୍ରବ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ତ୍ରିପଦା ଆର୍ଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୩),
ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) । ଦେବତା - ପୂଷା (୧-୪)

=====

ପ୍ରପଥେ ପଥାମଜନିଷ୍ଠ ପୂଷା ପ୍ରପଥେ ଦିବଃ ପ୍ରପଥେ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ।
ଉତ୍ତେ ଅଭି ପ୍ରିୟତମେ ସଧସ୍ତେ ଆ ଚ ପରା ଚ ଚରତି ପ୍ରଜାନନ୍ ॥୧॥

ପୁଷେନା ଆଶା ଅନୁ ବେଦ ସର୍ବାଃ ସୋ ଅସ୍ମାଁ ଅଭୟତମେନ ନେଷତ୍ ।
ସ୍ଵସ୍ତିଦା ଆୟୁଶିଃ ସର୍ବବୀରୋଽପ୍ରୟୁକ୍ତନ୍ପୁର ଏତୁ ପ୍ରଜାନନ୍ ॥୨॥

ପୁଷନ୍ତବ ବ୍ରତେ ବୟଂ ନ ରିଷ୍ୟେମ କଦା ଚନ ।
ସ୍ତୋତାରସ୍ତ ଇହ ସ୍ଥସି ॥୩॥

ପରି ପୂଷା ପରସ୍ତାଞ୍ଚସ୍ରଂ ଦଧାତୁ ଦକ୍ଷିଣମ୍ ।
ପୁନର୍ନୌ ନଷ୍ଟମାଜତୁ ସଂ ନଷ୍ଟେନ ଗମେମହି ॥୪॥

=====

(୭|୧୦) [୧୧] ଋଷିଃ - ଶୌନକ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସରସ୍ଵତୀ (୧)

=====

ୟସ୍ତେ ସ୍ତନଃ ଶଶୟୁର୍ଯୋ ମୟୋଭୂର୍ଯଃ ସୁମ୍ନୟଃ ସୁହବୋ ଯଃ ସୁଦତ୍ରଃ ।
ୟେନ ବିଶ୍ଵା ପୁଷ୍ୟସି ବାର୍ଯ୍ୟାଣି ସରସ୍ଵତି ତମିହ ଧାତବେ କଃ ॥୧॥

=====

(୭|୧୧) [୧୨] ଋଷିଃ - ଶୌନକ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସରସ୍ଵତୀ (୧)

=====

ୟସ୍ତେ ପୃଥୁ ସ୍ତନୟିତୁର୍ଯଂ ଋଷ୍ଟୋ ଦୈବଃ କେତୁର୍ବିଶ୍ଵମାଭୂଷତୀଦମ୍ ।
ମା ନୋ ବଧୀର୍ବିଦ୍ୟତା ଦେବ ସସ୍ୟଂ ମୋତ ବଧୀ ରଶ୍ମିଭିଃ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ॥୧॥

(୭|୧୨) [୧୩] ଋଷିଃ - ଶୌନକ । ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୪) ।
ଦେବତା - ସଭା, ସମିତିଃ, ପିତରଶ୍ଚ (୧), ସଭା (୨), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୩), ମନ୍ତ୍ରେଜ୍ଞା (୪)

ସଭା ଚ ମା ସମିତିଶ୍ଚାବତାଂ ପ୍ରଜାପତେର୍ଦୁହିତରୌ ସଂବିଦାନେ ।
ୟେନା ସଂଗଚ୍ଛା ଉପ ମା ସ ଶିକ୍ଷାକାରୁ ବଦାନି ପିତରଃ ସଂଗତେଷୁ ॥୧॥

ବିଦୁ ତେ ସଭେ ନାମ ନରିଷ୍ଟା ନାମ ବା ଅସି ।
ୟେ ତେ କେ ଚ ସଭାସଦସ୍ତେ ମେ ସନ୍ତୁ ସବାଚସଃ ॥୨॥

ଏଷାମହଂ ସମାସୀନାନାଂ ବର୍ଚ୍ଚୋ ବିଜ୍ଞାନମା ଦଦେ ।
ଅସ୍ୟାଃ ସର୍ବସ୍ୟାଃ ସଂସଦୋ ମାମିନ୍ଦ୍ର ଭଗିନଂ କୃଣୁ ॥୩॥

ୟଦ୍ଭୋ ମନଃ ପରାଗତଂ ଯଦ୍ବିଚ୍ଛମିହ ବେହ ବା ।
ତଦ୍ବ ଆ ବର୍ତ୍ତୟାମସି ମୟି ବୋ ରମତାଂ ମନଃ ॥୪॥

(୭|୧୩) [୧୪] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) । ଦେବତା - ସୂର୍ଯ୍ୟଃ (୧-୨)

ୟଥା ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ନକ୍ଷତ୍ରାଣାମୁଦ୍ୟଂସ୍ତେଜାଂସ୍ୟାଦଦେ ।
ଏବା ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ଚ ପୁଂସାଂ ଚ ଦ୍ଵିଷତାଂ ବର୍ଚ୍ଚ ଆ ଦଦେ ॥୧॥

ୟାବଚ୍ଛୋ ମା ସପତ୍ନାନାମାୟତ୍ତଂ ପ୍ରତିପଶ୍ୟଥ ।
ଉଦ୍ୟନ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟ ଇବ ସୁପ୍ରାନାଂ ଦ୍ଵିଷତାଂ ବର୍ଚ୍ଚ ଆ ଦଦେ ॥୨॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ॥

(୭|୧୪) [୧୫] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଜଗତୀ (୪) ।
ଦେବତା - ସବିତା (୧-୪)

ଅଭି ତ୍ୟଂ ଦେବଂ ସବିତାରମୋଣ୍ୟାଃ କବିକ୍ରତୁମ୍ ।
ଅର୍ଚାମି ସତ୍ୟସବଂ ରତ୍ନଧାମଭି ପ୍ରିୟଂ ମତିମ୍ ॥୧॥

ଉର୍ଧ୍ୱା ଯୁସ୍ୟାମତିର୍ଭା ଅଦିଦ୍ୟୁତସୁବୀମନି ।
ହିରଣ୍ୟପାଣିରମିମୀତ ସୁକ୍ରତୁଃ କୃପାୟୁଃ ॥୨॥

ସାବୀର୍ହି ଦେବ ପ୍ରଥମାୟ ପିତ୍ରେ ବର୍ଷ୍ଣାଣମସ୍ତୈ ବରିମାଣମସ୍ତୈ ।
ଅଥାସ୍ମଭ୍ୟଂ ସବିତର୍ବାୟାଣି ଦିବୋଦିବ ଆ ସୁବା ଭୂରି ପଶୁଃ ॥୩॥

ଦମୁନା ଦେବଃ ସବିତା ବରେଣ୍ୟା ଦଧତ୍ରନ୍ତଂ ଦକ୍ଷଂ ପିତୃଭ୍ୟ ଆୟୁଂଷି ।
ପିବାସ୍ତୋମଂ ମମଦଦେନମିଷ୍ଠେ ପରିଜ୍ଞା ଚିକ୍ରମତେ ଅସ୍ୟ ଧର୍ମଣି ॥୪॥

(୭|୧୫) [୧୬] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସବିତା (୧)

ତାଂ ସବିତଃ ସତ୍ୟସବାଂ ସୁଚିତ୍ରାମାହଂ ବୃଣେ ସୁମତିଂ ବିଶ୍ୱବାରାମ୍ ।
ୟାମସ୍ୟ କଣ୍ଠୋ ଅଦୁହତ୍-ପ୍ରପୀନାଂ ସହସ୍ରଧାରାଂ ମହିଷୋ ଭଗାୟ ॥୧॥

(୭|୧୬) [୧୭] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସବିତା (୧)

ବୃହସ୍ପତେ ସବିତର୍ବର୍ଧୟୈନଂ ଜ୍ୟୋତୟୈନଂ ମହତେ ସୌଭଗାୟ ।
ସଂଶିତଂ ଚିତ୍ରଂତରଂ ସଂ ଶିଶାଧି ବିଶ୍ୱ ଏନମନୁ ମଦନ୍ତୁ ଦେବାଃ ॥୧॥

(୭|୧୭) [୧୮] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପଦା ଆର୍ଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨),
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩-୪) । ଦେବତା - ସବିତା ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ବା (୧-୪)

ଧାତା ଦଧାତୁ ନୋ ରୟିମୀଶାନୋ ଜଗତସ୍ତତିଃ ।

ସ ନଃ ପୂର୍ଣ୍ଣେନ ଯଜ୍ଞତୁ ॥୧॥

ଧାତା ଦଧାତୁ ଦାଶୁଷେ ପ୍ରାଚୀଂ ଜୀବାତୁମକ୍ଷିତାମ୍ ।

ବୟଂ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି ସୁମତିଂ ବିଶ୍ୱରାଧସଃ ॥୨॥

ଧାତା ବିଶ୍ୱା ବାୟା ଦଧାତୁ ପ୍ରଜାକାମାୟ ଦାଶୁଷେ ଦୁରୋଶୋ ।

ତସ୍ମୈ ଦେବା ଅମୃତଂ ସଂ ବ୍ୟୟନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅଦିତିଃ ସଜୋଷାଃ ॥୩॥

ଧାତା ରାତିଃ ସବିତେଦଂ ଭୁଷନ୍ତାଂ ପ୍ରଜାପତିର୍ନିଧିପତିର୍ନୋ ଅଗ୍ନିଃ ।

ତ୍ୱଷ୍ଟା ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରଜୟା ସଂରରାଣୋ ଯଜମାନାୟ ଦ୍ରବିଣଂ ଦଧାତୁ ॥୪॥

(୭|୧୮) [୧୯] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଚତୁଷ୍ପଦା ଭୃଗିକ୍ ଭଷ୍ଟିକ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) ।
ଦେବତା - ପର୍ଜନ୍ୟଃ, ପୃଥିବୀ ବା (୧-୨)

ପ୍ର ନଭସ୍ତ ପୃଥିବି ଭିନ୍ଧ୍ୟାଦଂ ଦିବ୍ୟଂ ନଭଃ ।

ଭନ୍ନୋ ଦିବ୍ୟସ୍ୟ ନୋ ଧାତରୀଶାନୋ ବି ଷ୍ୟା ଦୃତିମ୍ ॥୧॥

ନ ଘ୍ରଂସ୍ତତାପ ନ ହିମୋ ଜଘାନ ପ୍ର ନଭତାଂ ପୃଥିବୀ ଜୀରଦାନୁଃ ।

ଆପଶ୍ଚିଦସ୍ତୈ ଘୃତମିତ୍ଷରକ୍ତି ଯତ୍ର ସୋମଃ ସଦମିତ୍ତତ୍ର ଭଦ୍ରମ୍ ॥୨॥

=====

(୭|୧୯) [୨୦] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) | ଦେବତା - ମନ୍ଦୋଦ୍ଧା (୧)

=====

ପ୍ରଜାପତିର୍ଜନୟତି ପ୍ରଜା ଇମା ଧାତା ଦଧାତୁ ସୁମନସ୍ୟମାନଃ |
ସଂଜାନାନାଃ ସଂମନସଃ ସୟୋନୟୋ ମୟି ପୁଷ୍ଟଂ ପୁଷ୍ଟପତିର୍ଦଧାତୁ ||୧||

=====

(୭|୨୦) [୨୧] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଭୁବିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪),
ଜଗତୀ (୫), ଅତିଶାକ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭା ଜଗତୀ (୬) | ଦେବତା - ଅନୁମତିଃ (୧-୬)

=====

ଅନୁଦ୍ୟ ନୋଽନୁମତିର୍ଯଜ୍ଞଂ ଦେବେଷୁ ମନ୍ୟତାମ୍ |
ଅଗ୍ନିଶ୍ଚ ହବ୍ୟବାହନୋ ଭବତାଂ ଦାଶୁଷେ ମମ ||୧||

ଅନୁଦନୁମତେ ତ୍ୱଂ ମଂସସେ ଶଂ ଚ ନସ୍ତୁଧି |
ଭୁଷସ୍ତୁ ହବ୍ୟମାହୁତଂ ପ୍ରଜାଂ ଦେବି ରରାସ୍ତୁ ନଃ ||୨||

ଅନୁ ମନ୍ୟତାମନୁମନ୍ୟମାନଃ ପ୍ରଜାବନ୍ତଂ ରୟିମକ୍ଷୀୟମାଶମ୍ |
ତସ୍ୟ ବୟଂ ହେତସ୍ତ୍ରୀ ମାପି ଭୂମ ସୁମୃତୀକେ ଅସ୍ୟ ସୁମତୌ ସ୍ୟାମ ||୩||

ୟତ୍ତେ ନାମ ସୁହବଂ ସୁପ୍ରଣୀତେଽନୁମତେ ଅନୁମତଂ ସୁଦାନୁ |
ତେନା ନୋ ଯଜ୍ଞଂ ପିପୃହି ବିଶ୍ୱବାରେ ରୟିଂ ନୋ ଧେହି ସୁଭଗେ ସୁବୀରମ୍ ||୪||

ଏମଂ ଯଜ୍ଞମନୁମତିର୍ଜଗାମ ସୁକ୍ଷେତ୍ରତାୟୈ ସୁବୀରତାୟୈ ସୁଜାତମ୍ |
ଭଦ୍ରା ହ୍ୟସ୍ୟାଃ ପ୍ରମତିର୍ବଭୁବ ସେମଂ ଯଜ୍ଞମବତୁ ଦେବଗୋପା ||୫||

ଅନୁମତିଃ ସର୍ବମିଦଂ ବଭୁବ ଯତ୍ରିଷ୍ଠତି ଚରତି ଯଦୁ ଚ ବିଶ୍ୱମେଜତି |
ତସ୍ୟାସ୍ତେ ଦେବି ସୁମତୌ ସ୍ୟାମାନୁମତେ ଅନୁ ହି ମଂସସେ ନଃ ||୬||

=====

(୭|୨୧) [୨୨] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ପରାଶକୃରୀ ବିରାଟ୍ ଗର୍ଭା ଜଗତୀ (୧) ।

ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

ସମେତ ବିଶ୍ୱେ ବଚସା ପତିଂ ଦିବ ଏକୋ ବିଭୁରତିଧିର୍ଜନାନାମ୍ ।

ସ ପୂର୍ବେଽ ନୂତନମାବିବାସତଂ ବର୍ତ୍ତନିରନ୍ତୁ ବାବୃତ ଏକମିତ୍-ପୁରୁ ॥୧॥

=====

(୭|୨୨) [୨୩] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ଦ୍ୱିପଦା ଏକାବସାନା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧),

ତ୍ରିପଦା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨) । ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେନ୍ଦ୍ରା (୧-୨)

=====

ଅୟଂ ସହସ୍ରମା ନୋ ଦୃଶେ କବୀନାଂ ମତିର୍ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଧର୍ମଣି ॥୧॥

ବ୍ରହ୍ମଃ ସମୀଚୀରୁଷସଃ ସମୈରୟନ୍ ।

ଅରେପସଃ ସଚେତସଃ ସ୍ୱସରେ ମନ୍ୟମଉମାଣ୍ଡିତେ ଗୋଃ ॥୨॥ ॥ ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

=====

(୭|୨୩) [୨୪] ଋଷିଃ - ଯମ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନଂ (୧)

=====

ଦୌଷ୍ପୟଂ ଦୌର୍ଜାବିତ୍ୟଂ ରକ୍ଷୋ ଅଭ୍ୟୁମରାୟଃ ।

ଦୁର୍ଣ୍ଣାମ୍ନଃ ସର୍ବା ଦୁର୍ବାରସ୍ତ୍ରା ଅସ୍ତ୍ରନାଶୟାମସି ॥୧॥

=====

(୭|୨୪) [୨୫] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସବିତା (୧)

=====

ୟନ୍ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଅଖନଦ୍ୟଦଗ୍ନିର୍ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ମରୁତୋ ଯସ୍ତର୍କାଃ ।

ତଦସ୍ତୃଭ୍ୟଂ ସବିତା ସତ୍ୟଧର୍ମା ପ୍ରଜାପତିରନୁମତିର୍ନି ଯଜ୍ଞାତ୍ ॥୧॥

=====

(୭|୨୫) [୨୭] ଋଷିଃ - ମେଧାତିଥି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧-୨) । ଦେବତା - ବିଷ୍ଣୁଃ (୧-୨)

ୟମ୍ଭୋରୋଜସା ସ୍ଵଭିତା ରଜାଂସି ଯୌ ବୀର୍ଯ୍ୟେର୍ବୀରତମା ଶବିଷ୍ଠା ।
ୟୌ ପତ୍ୟେତେ ଅପ୍ରତୀତୌ ସହୋଭିର୍ବିଷ୍ଣୁମଗନ୍-ବରୁଣଂ ପୂର୍ବହୂତିଃ ॥୧॥

ୟସ୍ୟେଦଂ ପ୍ରଦିଶି ଯଦ୍ବିରୋଚତେ ପ୍ର ଚାନତି ବି ଚ ଚକ୍ଷେ ଶତୀଭିଃ ।
ପୁରା ଦେବସ୍ୟ ଧର୍ମଣା ସହୋଭିର୍ବିଷ୍ଣୁମଗନ୍-ବରୁଣଂ ପୂର୍ବହୂତିଃ ॥୨॥

(୭|୨୬) [୨୭] ଋଷିଃ - ମେଧାତିଥି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧, ୮), ତ୍ରିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୨),
ତ୍ର୍ୟବସାନା ଷଟ୍ପଦା ବିରାଟ୍ ଶକ୍ତରୀ (୩), ଗାୟତ୍ରୀ (୪-୭) । ଦେବତା - ବିଷ୍ଣୁଃ (୧-୮)

ବିଷ୍ଣୋର୍ନୁ କଂ ପ୍ରା ବୋଚଂ ବୀର୍ଯ୍ୟାଣି ଯଃ ପାର୍ଯ୍ୟବାନି ବିମମେ ରଜାଂସି ।
ୟୋ ଅସ୍ଵଭାୟଦୁତ୍ତରଂ ସଧସ୍ତଂ ବିଚକ୍ରମାଣସ୍ତେଧୋରୁଗାୟଃ ॥୧॥

ପ୍ର ତଦ୍ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ତବତେ ବୀର୍ଯ୍ୟାଣି ମୃଗୋ ନ ଭୀମଃ କୁଚରୋ ଗିରିଷ୍ଠାଃ ।
ପରାବତ ଆ ଜଗମ୍ୟାପୁରସ୍ୟାଃ ॥୨॥

ୟସ୍ୟୋରୁଷ୍ଟୁ ତ୍ରିଷ୍ଟୁ ବିକ୍ରମଣେଷ୍ଠପିକ୍ଷିୟନ୍ତି ଭୁବନାନି ବିଶ୍ଵା ।
ଭରୁ ବିଷ୍ଣୋ ବି କ୍ରମସ୍ତୋରୁ କ୍ଷୟାୟ ନୟୁଧି ।
ଘୃତଂ ଘୃତୟୋନେ ପିବ ପ୍ରପ୍ର ଯଜ୍ଞପତିଂ ତିର ॥୩॥

ଇଦଂ ବିଷ୍ଣୁର୍ବି ଚକ୍ରମେ ତ୍ରେଧା ନି ଦଧେ ପଦା ।
ସମୁଦମସ୍ୟ ପଂସୁରେ ॥୪॥

ତ୍ରୀଣି ପଦା ବି ଚକ୍ରମେ ବିଷ୍ଣୁର୍ଗୋପା ଅଦାଭ୍ୟଃ ।
ଇତୋ ଧର୍ମାଣି ଧାରୟନ୍ ॥୫॥

ବିଷ୍ଣୋଃ କର୍ମାଣି ପଶ୍ୟତ ଯତୋ ବ୍ରତାନି ପସ୍ତଶେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ଯୁଜ୍ୟଃ ସଖା ॥୭॥

ତଦ୍ବିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ ସଦା ପଶ୍ୟନ୍ତି ସୁରୟଃ ।

ଦିବୀବ ଚକ୍ଷୁରାତତମ୍ ॥୭॥

ଦିବୋ ବିଷ୍ଣୁ ଉତ ବା ପୃଥିବ୍ୟା ମହୋ ବିଷ୍ଣୁ ଉରୋରନ୍ତରିକ୍ଷାତ୍ ।

ହସ୍ତୌ ପୃଶସ୍ତୁ ବହୁଭିର୍ବସବୈରାପ୍ରୟତ୍ନଃ ଦକ୍ଷିଣାଦୋତ ସବ୍ୟାତ୍ ॥୮॥

=====

(୭|୭୭) [୨୮] ଋଷିଃ - ମେଧାତିଥି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଇଡା (୧)

=====

ଇତୈବାସ୍ତ୍ରାଁ ଅନୁ ବସ୍ତ୍ରାଂ ବ୍ରତେନ ଯସ୍ୟାଃ ପଦେ ପୁନତେ ଦେବୟନ୍ତଃ ।

ଘୃତପଦୀ ଶକ୍ବରୀ ସୋମପୃଷ୍ଠୋପ ଯଜ୍ଞମସ୍ଥିତ ବୈଶ୍ଵଦେବୀ ॥୧॥

=====

(୭|୭୮) [୨୯] ଋଷିଃ - ମେଧାତିଥି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବେଦଃ (୧)

=====

ବେଦଃ ସ୍ଵସ୍ତିର୍ଦ୍ରୁଘଣଃ ସ୍ଵସ୍ତିଃ ପରଶୁର୍ବେଦିଃ ପରଶୁର୍ନଃ ସ୍ଵସ୍ତି ।

ହବିଷ୍ଠତୋ ଯଜ୍ଞିୟା ଯଜ୍ଞକାମାସ୍ତେ ଦେବାସୋ ଯଜ୍ଞମିମଂ ଭୁଷନ୍ତାମ୍ ॥୧॥

=====

(୭|୭୯) [୩୦] ଋଷିଃ - ମେଧାତିଥି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧-୨) । ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୨)

=====

ଅଗ୍ନାବିଷ୍ଣୁ ମହି ତଦ୍ଵାଂ ମହିତ୍ଵଂ ପାଥୋ ଘୃତସ୍ୟ ଗୁହ୍ୟସ୍ୟ ନାମ ।

ଦମେଦମେ ସପ୍ତ ରତ୍ନା ଦଧାନ୍ନୌ ପ୍ରତି ବାଂ ଜିହ୍ଵା ଘୃତମା ଚରଣ୍ୟାତ୍ ॥୧॥

ଅଗ୍ନାବିଷ୍ଟୁ ମହି ଧାମ ପ୍ରିୟଂ ବାଂ ବୀଥୋ ଘୃତସ୍ୟ ରୁହ୍ୟା ଭୃଷାଣୋ ।
ଦମେଦମେ ସୁଷୁତ୍ୟା ବାବୃଧାନୌ ପ୍ରତି ବାଂ ଜିହ୍ଵା ଘୃତମୁକରଣ୍ୟାତ୍ ॥୭॥

(୭।୩୦) [୩୧] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁଜିରା । ଛନ୍ଦ - ବୃହତୀ (୧) ।
ଦେବତା - ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ, ମନ୍ତ୍ରେକ୍ତା ବା (୧)

ସ୍ଵାକ୍ତଂ ମେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ସ୍ଵାକ୍ତଂ ମିତ୍ରୋ ଅକରୟନ୍ ।
ସ୍ଵାକ୍ତଂ ମେ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ ସ୍ଵାକ୍ତଂ ସବିତା କରତ୍ ॥୧॥

(୭।୩୧) [୩୨] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁଜିରା । ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

ଇନ୍ଦ୍ରୋତିଭିର୍ବହୁଲୀଭିର୍ନୌ ଅଦ୍ୟ ଯାବଚ୍ଛେଷ୍ଠାଭିର୍ମଘବଞ୍ଚିର ଜିହ୍ଵା ।
ୟୋ ନୋ ଦୈଷ୍ୟଧର ସସ୍ପଦୀଷ୍ଟ ଯମୁ ଦ୍ଵିଷ୍ଟସ୍ତମୁ ପ୍ରାଣୋ ଜହାତୁ ॥୧॥

(୭।୩୨) [୩୩] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଆୟୁଃ (୧)

ଉପ ପ୍ରିୟଂ ପନିପୁତଂ ସୁବାନମାହୁତୀବୃଧମ୍ ।
ଅଗନ୍ନ ବିଭ୍ରତୋ ନମୋ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ କୃଣୋତୁ ମେ ॥୧॥

(୭।୩୩) [୩୪] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାପଞ୍ଜି (୧) । ଦେବତା - ମରୁଦାଦୟୋ (୧)

ସଂ ମା ସିଞ୍ଜନ୍ତୁ ମରୁତଃ ସଂ ପୂଷା ସଂ ବୃହସ୍ପତିଃ ।
ସଂ ମାୟମଗ୍ନିଃ ସିଞ୍ଜତୁ ପ୍ରଜୟା ତ ଧନେନ ତ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ କୃଣୋତୁ ମେ ॥୧॥

=====

(୭|୩୪) [୩୫] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) | ଦେବତା - ଜାତବେଦାଃ (୧)

=====

ଅଗ୍ନେ ଜାତାନ୍ ପ୍ର ଶୁଦା ମେ ସପତ୍ନାନ୍ ପ୍ରତ୍ୟଜାତାଞ୍ଜାତବେଦୋ ନୁଦସ୍ତୁ ।
ଅଧସ୍ତଦଂ କୃଷୁଷ୍ଟ ଯେ ପୃତନ୍ୟବୋଽନାଗସସ୍ତେ ବୟମଦିତୟେ ସ୍ୟାମ ॥୧॥

=====

(୭|୩୫) [୩୬] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩) |
ଦେବତା - ଜାତବେଦାଃ (୧-୩)

=====

ପ୍ରାନ୍ୟାହ୍ନସପତ୍ନାହ୍ନସହସ୍ରା ସହସ୍ର ପ୍ରତ୍ୟଜାତାଞ୍ଜାତବେଦୋ ନୁଦସ୍ତୁ ।
ଇଦଂ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ପିପୃହି ସୌଭଗାୟ ବିଶ୍ଵ ଏନମନୁ ମଦନ୍ତୁ ଦେବାଃ ॥୧॥

ଇମା ଯାସ୍ତେ ଶତଂ ହିରାଃ ସହସ୍ରଂ ଧମନୀରୁତ ।
ତାସାଂ ତେ ସର୍ବାସାମହମଶ୍ଵନା ବିଲମପ୍ୟଧାମ୍ ॥୨॥

ପରଂ ଯୋନେରବରଂ ତେ କୃଣୋମି ମା ତ୍ଵା ପ୍ରଜାତି ଭୁକ୍ନୋତ ସୁନୁଃ ।
ଅସ୍ତ୍ଵଂ ତ୍ଵାପ୍ରଜସଂ କୃଣୋମ୍ୟଶ୍ଵାନଂ ତେ ଅପିଧାନଂ କୃଣୋମି ॥୩॥

=====

(୭|୩୬) [୩୭] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଅକ୍ଷି (୧)

=====

ଅକ୍ଷୋଂ ନୌ ମଧୁସଂକାଶେ ଅନୀକଂ ନୌ ସମଞ୍ଜନମ୍ ।
ଅନ୍ତଃ କୃଷୁଷ୍ଟ ମାଂ ହୃଦି ମନ ଇନ୍ନୌ ସହାସତି ॥୧॥

=====

(୭|୩୭) [୩୮] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେନ୍ଦ୍ରା (୧)

=====

ଅଭି ତ୍ବା ମନୁଜାତେନ ଦଧାମି ମମ ବାସସା ।
ୟଥାଽସୋ ମମ କେବଲୋ ନାନ୍ୟାସାଂ କୀର୍ତ୍ତୟାଶ୍ଚନ ॥୧॥

=====

(୭|୩୮) [୩୯] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୪-୫), ଚତୁଷ୍ପଦା ଉଷ୍ବିକ୍ (୩) ।
ଦେବତା - ଆସୁରୀବନସ୍ପତିଃ (୧-୫)

=====

ଇଦଂ ଖନାମି ଭେଷଜଂ ମାଂପଶ୍ୟମତିରୋରୁଦମ୍ ।
ପରାୟତୋ ନିବର୍ତ୍ତନମାୟତଃ ପ୍ରତିନନ୍ଦନମ୍ ॥୧॥

ୟେନା ନିଚକ୍ର ଆସୁରୀନ୍ଦ୍ରଂ ଦେବେଭ୍ୟସ୍ପରି ।
ତେନା ନି କୁର୍ବେ ତ୍ବାମହଂ ଯଥା ତେଽସାନି ସୁପ୍ରିୟା ॥୨॥

ପ୍ରତୀଚୀ ସୋମମସି ପ୍ରତୀରୁ୍ୟତ ସୂର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
ପ୍ରତୀଚୀ ବିଶ୍ୱାନ୍ଦେବାନ୍ତାଂ ତ୍ୱାଛାବଦାମସି ॥୩॥

ଅହଂ ବଦାମି ନେଷୁଂ ସଭାୟାମହ ତ୍ୱଂ ବଦ ।
ମମେଦସସ୍ତୁଂ କେବଲୋ ନାନ୍ୟାସାଂ କୀର୍ତ୍ତୟାଶ୍ଚନ ॥୪॥

ୟଦି ବାସି ତିରୋଜନଂ ଯଦି ବା ନଦ୍ୟସ୍ତିରଃ ।
ଇୟଂ ହ ମହ୍ୟଂ ତ୍ୱାମୋଷଧିର୍ବଦ୍-ଧ୍ୱେବ ନ୍ୟାନୟତ୍ ॥୫॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ॥

=====

(୭|୩୯) [୪୦] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ବ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ମନ୍ଦୋଦ୍ଧା (୧)

=====

ଦିବ୍ୟଂ ସୁପର୍ଣ୍ଣଂ ପୟସଂ ବୃହନ୍ନମପାଂ ଗର୍ଭଂ ବୃଷଭମୋଷଧୀନାମ୍ |
ଅଭୀପତୋ ବୃଷ୍ଣ୍ୟା ତର୍ପୟନ୍ତମା ନୋ ଗୋଷ୍ଠେ ରୟିଷ୍ଟାଂ ସ୍ଥାପୟାତି ||୧||

=====

(୭|୪୦) [୪୧] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ବ | ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) |
ଦେବତା - ସରସ୍ବତୀନ୍ (୧-୨)

=====

ୟସ୍ୟ ବ୍ରତଂ ପଶବୋ ଯୁକ୍ତି ସର୍ବେ ଯସ୍ୟ ବ୍ରତ ଉପତିଷ୍ଠନ୍ତ ଆପଃ |
ୟସ୍ୟ ବ୍ରତେ ପୁଷ୍ଟପତିର୍ନିବିଷ୍ଣୁସ୍ତଂ ସରସ୍ବତ୍ତମବସେ ହବାମହେ ||୧||

ଆ ପ୍ରତ୍ୟଞ୍ଜିଂ ଦାଶୁଷେ ଦାଶ୍ବଂସଂ ସରସ୍ବତ୍ତଂ ପୁଷ୍ଟପତିଂ ରୟିଷ୍ଟାମ୍ |
ରାୟସ୍ତୋଷଂ ଶ୍ରବସ୍ତ୍ୟାଂ ବସାନା ଇହ ହୁବେମ ସଦନଂ ରୟୀଣାମ୍ ||୨||

=====

(୭|୪୧) [୪୨] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ବ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) | ଦେବତା - ଶ୍ୟେନଃ (୧-୨)

=====

ଅତି ଧନ୍ୟାନ୍ୟତ୍ୟପସ୍ତତର୍ଦ୍ଧ ଶ୍ୟେନୋ ନୃତକ୍ଷା ଅବସାନଦର୍ଶଃ |
ତରନ୍ଧିଶ୍ଚାନ୍ୟବରା ରଜଂସୀନ୍ଦ୍ରେଣ ସଖ୍ୟା ଶିବ ଆ ଜଗମ୍ୟାତ୍ ||୧||

ଶ୍ୟେନୋ ନୃତକ୍ଷା ଦିବ୍ୟଃ ସୁପର୍ଣ୍ଣଃ ସହସ୍ରପାଞ୍ଚତୟୋନିର୍ବୟୋଧାଃ |
ସ ନୋ ନି ଯଜ୍ଞାଦ୍ବସୁ ଯସ୍ତୁରାତୁତମସ୍ତ୍ରାକମସ୍ତୁ ପିତୃଷୁ ସ୍ବଧାବତ୍ ||୨||

(୭|୪୭) [୪୩] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ଵ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) | ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୨)

ସୋମାରୁଦ୍ରା ବି ବୃହତଂ ବିଷ୍ଣୁତୀମମୀବା ଯା ନୋ ଗୟମାବିବେଶ |
ବାଧେଥାଂ ଦୂରଂ ନିରୂତିଂ ପରାଚୈଃ କୃତଂ ଚିଦେନଃ ପ୍ର ମୁମୁକ୍ତମସ୍ମତ୍ ||୧||

ସୋମାରୁଦ୍ରା ଯୁବମେତାନ୍ୟସ୍ତଦ୍ଵିଶ୍ଵା ତନୁଷୁ ଭେଷଜାନି ଧଉମ୍ |
ଅବ ସ୍ୟାତଂ ମୁଞ୍ଚିତଂ ଯନ୍ନୋ ଅସଉନୁଷୁ ବଜଂ କୃତମେନୋ ଅସ୍ମତ୍ ||୨||

(୭|୪୩) [୪୪] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ଵ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ବାକ୍ (୧)

ଶିବାସ୍ତ୍ର ଏକା ଅଶିବାସ୍ତ୍ର ଏକାଃ ସର୍ବା ବିଭର୍ଷି ସୁମନସ୍ୟମାନଃ |
ତିସ୍ରୋ ବାଚୋ ନିହିତା ଅନ୍ତରସ୍ଥିତ୍ତାସାମେକା ବି ପପାତାନୁ ଘୋଷମ୍ ||୧||

(୭|୪୪) [୪୫] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ଵ | ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧)

ଭଭା ଜିଗ୍ୟଥୁର୍ନ ପରା ଜୟେଥେ ନ ପରା ଜିଗ୍ୟେ କତରଶ୍ଚନୈନୟୋଃ |
ଇନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ବିଷ୍ଣୋ ଯଦପୟଧେଥାଂ ତ୍ରେଧା ସହସ୍ରଂ ବି ତଦୈରୟେଥାମ୍ ||୧||

(୭|୪୫) [୪୬, ୪୭] ଋଷିଃ - ପ୍ରୟାଶ୍ଵ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) | ଦେବତା - ଭେଷଜଂ, ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୨)

ଜନାଦ୍ଵିଶ୍ଵଜନୀନାସ୍ତ୍ରିନ୍ଧୁତସ୍ତୟାଭୃତମ୍ |
ଦୂରାତ୍ମା ମନ୍ୟ ଭଦ୍-ଭୃତମୀର୍ଷ୍ୟାୟା ନାମ ଭେଷଜମ୍ ||୧||

ଅଗ୍ନେରିବାସ୍ୟ ଦହତୋ ଦାବସ୍ୟ ଦହତଃ ପୃଥକ୍ ।
ଏତାମେତସ୍ୟେଷ୍ୟାମୁଦ୍ରାଗ୍ନିମିବ ଶମୟ ॥୭॥

=====

(୭।୪୭) [୪୮] ଋଷିଃ - ଅଧର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩) ।
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେଜ୍ଞା (୧-୩)

=====

ସିନୀବାଲି ପୃଥୁଷ୍ଠକେ ଯା ଦେବାନାମସି ସୁସା ।
ଭୁଷସ୍ତୁ ହବ୍ୟମାହୁତଂ ପ୍ରଜାଂ ଦେବି ଦିଦିତ୍ତି ନଃ ॥୧॥

ୟା ସୁବାହୁଃ ସ୍ବଜୁରିଃ ସୁଷୁମା ବହୁସୁବରୀ ।
ତସ୍ୟୈ ବିଶ୍ବତ୍ସୈ ହବିଃ ସିନୀବାଲ୍ୟୈ ଭୁହୋତନ ॥୨॥

ୟା ବିଶ୍ବତ୍ସାନ୍ତମସି ପ୍ରତୀତୀ ସହସ୍ରସୁକାଭିୟନ୍ତ୍ରୀ ଦେବୀ ।
ବିଷ୍ଣୋଃ ପତ୍ନି ତୁଭ୍ୟଂ ରାତା ହବୀଂଷି ପତିଂ ଦେବି ରାଧସେ ଚୋଦୟସ୍ବ ॥୩॥

=====

(୭।୪୭) [୪୯] ଋଷିଃ - ଅଧର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) । ଦେବତା - କୁହୁଃ (୧-୨)

=====

କୁହୁଂ ଦେବୀଂ ସୁକୃତଂ ବିଦ୍ଧନାପସମସ୍ଥିନ୍ୟଜ୍ଞେ ସୁହବା ଜୋହବୀମି ।
ସା ନୋ ରୟିଂ ବିଶ୍ବବାରଂ ନି ଯଜ୍ଞାଦଦାତୁ ବୀରଂ ଶତଦାୟମୁକ୍ଥ୍ୟମ୍ ॥୧॥

କୁହୁର୍ଦେବାନାମମୃତସ୍ୟ ପତ୍ନୀ ହବ୍ୟା ନୋ ଅସ୍ୟ ହବିଷୋ ଭୁଷେତ ।
ଶୃଣୋତୁ ଯଜ୍ଞମୁଗତୀ ନୋ ଅଦ୍ୟ ରାୟସ୍ତୋଷଂ ଚିକିତୁଷୀ ଦଧାତୁ ॥୨॥

(୭|୪୮) [୫୦] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧-୨) | ଦେବତା - ରାକା (୧-୨)

ରାକାମହଂ ସୁହବା ସୁଷ୍ମତୀ ଦୁବେ ଶୃଣୋତୁ ନଃ ସୁଭଗା ବୋଧତୁ ତ୍ୱନା ।
ସୀବ୍ୟତ୍ୱପଃ ସୁତ୍ୟାଚ୍ଛିଦ୍ୟମାନୟା ଦଦାତୁ ବୀରଂ ଶତଦାୟମୁକ୍ତ୍ୟମ୍ ॥୧॥

ୟାସ୍ତେ ରାକେ ସୁମତୟଃ ସୁପେଶସୋ ଯାଭିର୍ଦଦାସି ଦାଶୁଷେ ବସୁନି ।
ତାଭିର୍ନୌ ଅଦ୍ୟ ସୁମନା ଉପାଗହି ସହସ୍ରାପୋଷଂ ସୁଭଗେ ରରାଣା ॥୨॥

(୭|୪୯) [୫୧] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଆର୍ଷୀ ଜଗତୀ (୧), ଚତୁଷ୍ପଦା ପଞ୍ଜି (୨) |
ଦେବତା - ଦେବପତ୍ନୀଃ (୧-୨)

ଦେବାନାଂ ପତ୍ନୀରୁଶତୀରବନ୍ତ ନଃ ପ୍ରାବନ୍ତ ନସ୍ତୁଜୟେ ବାଜସାତୟେ ।
ୟାଃ ପାର୍ଥିବାସୋ ଯା ଅପାମପି ବ୍ରତେ ତା ନୋ ଦେବୀଃ ସୁହବାଃ ଶର୍ମ ଯଜ୍ଞନ୍ତୁ ॥୧॥

ଉତ ଗ୍ନା ବ୍ୟନ୍ତ ଦେବପତ୍ନୀରିନ୍ଦ୍ରାଣ୍ୟଗ୍ନାୟଶ୍ୱିନୀ ରାତ୍ ।
ଆ ରୋଦସୀ ବରୁଣାନୀ ଶୃଣୋତୁ ବ୍ୟନ୍ତ ଦେବୀର୍ଯୁ ଋତୁର୍ଜନୀନାମ୍ ॥୨॥

(୭|୫୦) [୫୨] ଋଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୫, ୮-୯), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩, ୭),
ଜଗତୀ (୪), ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୬) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧-୯)

ୟଥା ବୃକ୍ଷମଶନିର୍ବିଶ୍ୱାହା ହୃତ୍ୟପ୍ରତି ।
ଏବାହମଦ୍ୟ କିତବାନକ୍ଷୈର୍ବଧ୍ୟାସମପ୍ରତି ॥୧॥

ତୁରାଣାମତୁରାଣାଂ ବିଶାମବର୍ଜୁଷୀଣାମ୍ ।

ସମୈତୁ ବିଶ୍ୱତୋ ଭଗୋ ଅନ୍ତର୍ହସ୍ତଂ କୃତଂ ମମ ॥୭॥

ଇତେ ଅଗ୍ନିଂ ସ୍ୱାବସୁଂ ନମୋଭିରିହ ପ୍ରସକ୍ତୋ ବି ଚୟକୃତଂ ନଃ ।

ରଥୈରିବ ପ୍ର ଭରେ ବାଜୟନ୍-ଭିଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ମରୁତାଂ ସ୍ତୋମମୃଧ୍ୟାମ୍ ॥୮॥

ବୟଂ ଜୟେମ ତ୍ୱୟା ଯୁଜା ବୃତମସ୍ତ୍ରାକମଂଶମୁଦବା ଭରେଭରେ ।

ଅସ୍ତ୍ରଭ୍ୟମିନ୍ଦ୍ର ବରୀୟଃ ସୁଗଂ କୃଧି ପ୍ର ଶତ୍ରୁଣାଂ ମଘବନ୍ଧୁଷ୍ଟ୍ୟା ରୁଜ ॥୯॥

ଅଜୈଷଂ ତ୍ୱା ସଂଲିଖିତମଜୈଷମୁତ ସଂରୁଧମ୍ ।

ଅବିଂ ବୃକୋ ଯଥା ମଥଦେବା ମଥାମି ତେ କୃତମ୍ ॥୧୦॥

ଉତ ପ୍ରହାମତିଦୀବା ଜୟତି କୃତମିବ ଶୃଙ୍ଗା ବି ଚିନୋତି କାଲେ ।

ୟୋ ଦେବକାମୋ ନ ଧନଂ ରୁଣଜି ସମିତଂ ରାୟଃ ସୃଜତି ସ୍ୱଧାଭିଃ ॥୧୧॥

ଗୋଭିଷ୍ଟରେମାମତିଂ ଦୁରେବାଂ ଯୁବେନ ବା କ୍ଷୁଧଂ ପୁରୁହୂତ ବିଶ୍ୱେ ।

ବୟଂ ରାଜସୁ ପ୍ରଥମା ଧନାନ୍ୟରିଷ୍ଟାସୋ ବୃଜନୀଭିର୍ଜୟେମ ॥୧୨॥

କୃତଂ ମେ ଦକ୍ଷିଣେ ହସ୍ତେ ଜୟୋ ମେ ସବ୍ୟ ଆହିତଃ ।

ଗୋଜିଦ୍-ଭୂୟାସମଶ୍ୱଜିବନଂଜୟୋ ହିରଣ୍ୟଜିତ୍ ॥୧୩॥

ଅକ୍ଷାଃ ଫଲବତୀଂ ଦୁ୍ୟବଂ ଦତ୍ତ ଗାଂ କ୍ଷୀରିଣୀମିବ ।

ସଂ ମା କୃତସ୍ୟ ଧାରୟା ଧନୁଃ ସ୍ନାବ୍ନେବ ନହ୍ୟତ ॥୧୪॥

=====

(୭।୫୧) [୫୩] ରକ୍ଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରାବୃହସ୍ପତି (୧)

=====

ବୃହସ୍ପତିର୍ନଃ ପରି ପାତୁ ପଶ୍ଚାଦୁତୋଽରସ୍ତ୍ରାଦଧରାଦଘାୟୋଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଃ ପୁରସ୍ତାଦୁତ ମଧ୍ୟତୋ ନଃ ସଖା ସଖିଭ୍ୟୋ ବରୀୟଃ କୃଣୋତୁ ॥୧୫॥ ॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥୋଽନ୍ୱକାକଃ ॥

(୭|୫୭) [୫୪] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - କକୁଭ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଜଗତୀ (୨) ।

ଦେବତା - ସାଂମନସ୍ୟାନ୍, ଅଶ୍ୱିନୌ ଚ (୧-୨)

ସଂଜ୍ଞାନଂ ନଃ ସ୍ୱେଭିଃ ସଂଜ୍ଞାନମରଣେଭିଃ ।

ସଂଜ୍ଞାନମଶ୍ୱିନା ଯୁବମିହାସ୍ତାସୁ ନି ଯଜ୍ଞତମ୍ ॥୧॥

ସଂ ଜାନାମହୈ ମନସା ସଂ ଚିକିତ୍ସା ମା ଯୁଷ୍ମହି ମନସା ଦୈବ୍ୟେନ ।

ମା ଘୋଷା ଉତ୍ସ୍ତୁର୍ବହୁଲେ ବିନିର୍ହତେ ମେଷୁଃ ପପ୍ରଦିନ୍ନସ୍ୟାହନ୍ୟାଗତେ ॥୨॥

(୭|୫୩) [୫୫] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ଭୁବିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଉଷ୍ଟିକ୍ ଗର୍ଭା

ଆର୍ଷୀ ପଞ୍ଜି (୪), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫-୭) । ଦେବତା - ଆୟୁଃ, ବୃହସ୍ପତିଃ, ଅଶ୍ୱିନୌ ଚ (୧-୭)

ଅମୁତଭୂୟାଦପି ଯଦ୍ୟମସ୍ୟ ବୃହସ୍ପତେରଭିଶସ୍ତେରମୁଞ୍ଚିଃ ।

ପ୍ରତ୍ୟୌହତାମଶ୍ୱିନା ମୃତ୍ୟୁମସ୍ତୁଦେବାନାମଗ୍ନେ ଭିଷଜା ଶତୀଭିଃ ॥୧॥

ସଂ କ୍ରାମତଂ ମା ଜହୀତଂ ଶରୀରଂ ପ୍ରାଣାପାନୌ ତେ ସୟୁଜାବିହ ସ୍ତାମ୍ ।

ଶତଂ ଜୀବ ଶରଦୋ ବର୍ଧମାନୋଽଗ୍ନିଷ୍ଟେ ଗୋପା ଅଧିପା ବସିଷ୍ଠଃ ॥୨॥

ଆୟୁର୍ଯୁଗ୍ମେ ଅତିହିତଂ ପରାଚୈରପାନଃ ପ୍ରାଣଃ ପୁନରା ତାବିତାମ୍ ।

ଅଗ୍ନିଷ୍ଟଦାହାର୍ନରୂତେରୁପସ୍ଥାଉଦାତ୍ନନି ପୁନରା ବେଶୟାମି ତେ ॥୩॥

ମେମଂ ପ୍ରାଣୋ ହାସୀନ୍ନୋ ଅପାନୋଽବହାୟ ପରା ଗାତ୍ ।

ସପ୍ତର୍ଷିଭ୍ୟ ଏନଂ ପରି ଦଦାମି ତେ ଏନଂ ସ୍ୱସ୍ତି ଜରସେ ବହନ୍ତୁ ॥୪॥

ପ୍ର ବିଷତଂ ପ୍ରାଣାପାନାବନତ୍ତାହାବିବ ବ୍ରଜମ୍ ।

ଅୟଂ ଜରିମ୍ବଣଃ ଶେବପିରରିଷ୍ଟ ଇହ ବର୍ଧତାମ୍ ॥୫॥

ଆ ତେ ପ୍ରାଣଂ ସୁବାମସି ପରା ଯୁଷ୍ମଂ ସୁବାମି ତେ ।
ଆୟୁର୍ନୋ ବିଶ୍ୱତୋ ଦଧଦୟମଗ୍ନିର୍ବରେଣ୍ୟଃ ॥୭॥

ଉଦ୍ୟନ୍ତଂ ତମସସ୍ତୁରି ରୋହନ୍ତୋ ନାକମୁତ୍ତମମ୍ ।
ଦେବଂ ଦେବତ୍ରା ସୂର୍ଯ୍ୟମଗନ୍ତୁ ଜ୍ୟୋତିରୁତ୍ତମମ୍ ॥୭॥

=====

(୭|୫୪) [୫୭, ୫୭-୧] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା (୧), ଭୃଗୁ (୨) । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) ।
ଦେବତା - ଋକ୍ଷାମନି (୧), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୨)

=====

ଋତଂ ସାମ ଯଜାମହେ ଯାଭ୍ୟାଂ କର୍ମାଣି କୁର୍ବତେ ।
ଏତେ ସଦସି ରାଜତୋ ଯୁଜ୍ଞଂ ଦେବେଷୁ ଯଜ୍ଞତଃ ॥୧॥

ଋତଂ ସାମ ଯଦପ୍ରାକ୍ଷଂ ହବିରୋଜୋ ଯଜୁର୍ବଲମ୍ ।
ଏଷ ମା ତସ୍ମାନ୍ନା ହିଂସୀଦ୍ୱେଦଃ ପୃଷ୍ଠଃ ଶତୀପତେ ॥୨॥

=====

(୭|୫୫) [୫୭-୨] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ପୁର ଉଷ୍ଟିକ୍ (୧) । ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

=====

ୟେ ତେ ପଦ୍ମାନୋଽବ ଦିବୋ ଯେଭିର୍ବିଶ୍ୱମୈରୟଃ ।
ତେଭିଃ ସୁମ୍ନୟା ଧେହି ନୋ ବସୋ ॥୧॥

=====

(୭|୫୭) [୫୮] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩, ୫-୮), ବିରାଟ୍ ପ୍ରସ୍ତାର ପଞ୍ଜି (୪) ।

ଦେବତା - ବୃଷ୍ଟିକାଦୟଃ (୧, ୩, ୫-୮), ବନସ୍ପତିଃ (୨), ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ (୪)

=====

ତିରଶ୍ଚିରାଜେରସିତାତ୍-ପୃଦାକୋଃ ପରି ସଂଭୃତମ୍ ।

ତହ୍ନଙ୍ଗପର୍ବଣୋ ବିଷମିୟଂ ବୀରୁଦନୀନଶତ୍ ॥୧॥

ଇୟଂ ବୀରୁନ୍ଧୁଧାତା ମଧୁଶ୍ଚନ୍ଧୁଧୁଲା ମଧୁଃ ।

ସା ବିଦୁତସ୍ୟ ଭେଷଜ୍ୟଥୋ ମଶକଜମ୍ବୁନୀ ॥୨॥

ୟତୋ ଦଷ୍ଟଂ ଯତୋ ଧୀତଂ ତତସ୍ତେ ନିର୍ହ୍ବୟମସି ।

ଅର୍ଭସ୍ୟ ତୃପ୍ରଦଂଶିନୋ ମଶକସ୍ୟାରସଂ ବିଷମ୍ ॥୩॥

ଅୟଂ ଯୋ ବକ୍ରୋ ବିପରୁର୍ବ୍ୟଙ୍ଗୋ ମୁଖାନି ବକ୍ରା ବୃଜିନା କୃଣୋଷି ।

ତାନି ତ୍ୱଂ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତି ଇଷୀକାମିବ ସଂ ନମଃ ॥୪॥

ଅରସସ୍ୟ ଶର୍କୋଟସ୍ୟ ନୀଚୀନସ୍ୟୋପସର୍ପତଃ ।

ବିଷଂ ହ୍ୟସ୍ୟାଦିଷ୍ୟଥୋ ଏନମଜୀଜତମ୍ ॥୫॥

ନ ତେ ବାହ୍ନୋର୍ବଲମସ୍ତି ନ ଶୀର୍ଷେ ନୋତ ମଧ୍ୟତଃ ।

ଅଥ କିଂ ପାପୟାମୁୟା ପୁଛେ ବିଭର୍ଷ୍ୟର୍ଭକମ୍ ॥୬॥

ଅଦନ୍ତି ତ୍ୱା ପିପୀଲିକା ବି ବୃଷ୍ଣନ୍ତି ମୟୂର୍ଯଃ ।

ସର୍ବେ ଭଲ ବ୍ରବାଥ ଶାର୍କୋଟମରସଂ ବିଷମ୍ ॥୭॥

ୟ ଉଭାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରହରସି ପୁଚ୍ଛେନ ତାସ୍ୟେନ ତ ।

ଆସ୍ୟେନ ନ ତେ ବିଷଂ କିମ୍ନୁ ତେ ପୁଚ୍ଛଧାବସତ୍ ॥୮॥

(୭|୫୭) [୫୯] ଋଷିଃ - ବାମଦେବ । ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧-୨) । ଦେବତା - ସରସ୍ୱତୀ (୧-୨)

ଯଦାଗସ୍ତା ବଦତୋ ମେ ବିରୁକ୍ଷୁଭେ ଯଦ୍ୟାତମାନସ୍ୟ ତରତୋ ଜନାଁ ଅନୁ ।

ଯଦାତ୍ମନି ତନ୍ନୋ ମେ ବିରିଷ୍ଟଂ ସରସ୍ୱତୀ ତଦା ପୃଣଦ୍-ଘୃତେନ ॥୧॥

ସପ୍ତ କ୍ଷରନ୍ତି ସିଶବେ ମରୁତୁତେ ପିତ୍ରେ ପୁତ୍ରାସୋ ଅପ୍ୟବୀବୃତନୃତାନି ।

ଉଭେ ଇଦସ୍ୟୋଭେ ଅସ୍ୟ ରାଜତ ଉଭେ ଯୁତେତେ ଉଭେ ଅସ୍ୟ ପୁଷ୍ୟତଃ ॥୨॥

(୭|୫୮) [୬୦] ଋଷିଃ - କୌରୁପଥି । ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) ।

ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରବରୁଣୌ (୧-୨)

ଇନ୍ଦ୍ରାବରୁଣା ସୁତପାବିମଂ ସୁତଂ ସୋମଂ ପିବତଂ ମଦ୍ୟଂ ଧୃତବ୍ରତୌ ।

ଯୁବୋ ରଥୋ ଅଧ୍ୱରୋ ଦେବବୀତୟେ ପ୍ରତି ସ୍ୱସରମୁପ ଯାତୁ ପୀତୟେ ॥୧॥

ଇନ୍ଦ୍ରାବରୁଣା ମଧୁମଉମସ୍ୟ ବୃଷ୍ଟଃ ସୋମସ୍ୟ ବୃଷଣା ବୃଷେଥାମ୍ ।

ଇଦଂ ବାମନ୍ତଃ ପରିଷିକ୍ତମାସଦ୍ୟାସ୍ମିନ୍-ବର୍ହିଷି ମାଦୟେଥାମ୍ ॥୨॥

(୭|୫୯) [୬୧] ଋଷିଃ - ବାଦରାୟଣି । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଅରିନାଗନମ୍ (୧)

ୟୋ ନଃ ଶପାଦଶପତଃ ଶପତୋ ଯୁଷ୍ଟ ନଃ ଶପାତ୍ ।

ବୃକ୍ଷ ଇବ ବିଦ୍ୟୁତା ହତ ଆ ମୁଲୀଦନୁ ଶୁଷ୍ୟତୁ ॥୧॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ॥ ॥ ଇତି ଷୋଡଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥

॥ ଅଥ ସପ୍ତଦଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ॥

=====

(୭|୨୦) [୨୨] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ପରା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୭) ।
ଦେବତା - ଗୃହା, ବାସ୍ତୋଷ୍ଠତିଃ (୧-୭)

=====

ଉର୍ଜଂ ବିଭ୍ରଦ୍ବସୁବନିଃ ସୁମେଧା ଅଘୋରେଣ ଚକ୍ଷୁଷା ମିତ୍ରିୟେଣ ।
ଗୃହାନୈମି ସୁମନା ବନ୍ଦମାନୋ ରମଧ୍ଵଂ ମା ବିଭୀତ ମତ୍ ॥୧॥

ଇମେ ଗୃହା ମୟୋଭୁବ ଉର୍ଜସ୍ବନ୍ତଃ ପୟସ୍ବନ୍ତଃ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣା ବାମେନ ତିଷ୍ଠନ୍ତସ୍ତେ ନୋ ଜାନନ୍ତ୍ୟୟତଃ ॥୨॥

ୟେଷାମଧ୍ୟେତି ପ୍ରବସନ୍ୟସୁ ସୌମନସୋ ବହୁଃ ।
ଗୃହାନୁପ ହ୍ଵୟାମହେ ତେ ନୋ ଜାନନ୍ତ୍ୟୟତଃ ॥୩॥

ଉପହୂତା ଭୂରିଧନାଃ ସଖାୟଃ ସ୍ଵାଦୁସଂମୁଦଃ ।
ଅକ୍ଷୁଧ୍ୟା ଅତୃଷ୍ୟା ସ୍ତ ଗୃହା ମାସ୍ତଦ୍ବିଭୀତନ ॥୪॥

ଉପହୂତା ଇହ ଗାବ ଉପହୂତା ଅଜାବୟଃ ।
ଅଥୋ ଅନ୍ନସ୍ୟ କୀଳାଲ ଉପହୂତୋ ଗୃହେଷୁ ନଃ ॥୫॥

ସୂନୃତାବନ୍ତଃ ସୁଭଗା ଇରାବନ୍ତୋ ହସାମୁଦାଃ ।
ଅତୃଷ୍ୟା ଅକ୍ଷୁଧ୍ୟା ସ୍ତ ଗୃହା ମାସ୍ତଦ୍ବିଭୀତନ ॥୬॥

ଇହୈବ ସ୍ତ ମାନୁ ଗାତ ବିଶ୍ଵା ରୂପାଣି ପୁଷ୍ୟତ ।
ଏଷ୍ୟାମି ଭଦ୍ରେଣା ସହ ଭୂୟଂସୋ ଭବତା ମୟା ॥୭॥

(୭|୭୧) [୭୩] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୨)

ୟଦଗ୍ନେ ତପସା ତପ ଉପତପ୍ୟାମହେ ତପଃ |

ପ୍ରିୟାଃ ଶୁଭସ୍ୟ ଭୃୟାସ୍ତାୟୁଷ୍ମତଃ ସୁମେଧସଃ ||୧||

ଅଗ୍ନେ ତପସ୍ତପ୍ୟାମହ ଉପ ତପ୍ୟାମହେ ତପଃ |

ଶୁଭାନି ଶୃଣୁତ୍ତୋଃ ବୟମାୟୁଷ୍ମତଃ ସୁମେଧସଃ ||୨||

(୭|୭୨) [୭୪] ଋଷିଃ - ମରୀଚ, କଶ୍ୟପ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧)

ଅୟମଗ୍ନିଃ ସପ୍ତତିର୍ବୃଦ୍ଧବୃଷ୍ଣୋ ରଥୀବ ପଞ୍ଚାନଜୟତ୍-ପୁରୋହିତଃ |

ନାଭା ପୃଥିବ୍ୟାଂ ନିହିତୋ ଦବିଦ୍ୟୁତଦଧସ୍ତଦଂ କୃଶ୍ଣତାଂ ଯେ ପୃତନ୍ୟବଃ ||୧||

(୭|୭୩) [୭୫] ଋଷିଃ - ମରୀଚ, କଶ୍ୟପ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) | ଦେବତା - ଜାତବେଦାଃ (୧)

ପୃତନାଜିତଂ ସହମାନମଗ୍ନିମୁକ୍-ଅୈର୍ହବାମହେ ପରମାସ୍ତ୍ରଧସ୍ମାତ୍ |

ସ ନଃ ପର୍ଷଦତି ଦୁର୍ଗାଣି ବିଶ୍ୱା ଶାମଢେବୋଽତି ଦୁରିତାନ୍ୟଗ୍ନିଃ ||୧||

(୭|୭୪) [୭୬] ଋଷିଃ - ଯମ | ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ନ୍ୟଙ୍କୁସାରିଣୀ ବୃହତୀ (୨) |
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ନିରୂତିଃ ବା (୧-୨)

ଇଦଂ ଯଜ୍ଞଷ୍ଟଃ ଶକୁନିରଭିନିଷ୍ପତନ୍ନପୀପତତ୍ |

ଆପୋ ମା ତସ୍ମାସ୍ତର୍ବସ୍ମାଦୁରିତାପ୍ତାହ୍ନଂହସଃ ||୧||

ଇଦଂ ଯଜ୍ଞଶ୍ଚ ଶକୁନିରବାମୃଷନ୍ନିରୂତେ ତେ ମୁଖେନ ।
ଅଗ୍ନିର୍ମା ତସ୍ମାଦେନସୋ ଗାର୍ହପତ୍ୟଃ ପ୍ର ମୁଞ୍ଚିତୁ ॥୨॥

=====

(୭।୨୫) [୨୭] ଋଷିଃ - ଶୁକ୍ର । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩) । ଦେବତା - ଅପାମାର୍ଗବୀରୁଦ୍ (୧-୩)

=====

ପ୍ରତୀଚୀନଫଲୋ ହି ତ୍ବମପାମାର୍ଗ ରୁରୋହିଥ ।
ସର୍ବାନ୍ନୁଛପଥାଁ ଅଧି ବରୀୟୋ ଯବୟା ଇତଃ ॥୧॥

ଯଜ୍ଞଶ୍ଚୂତଂ ଯଜ୍ଞମଲଂ ଯଦ୍ବା ଚେରିମ ପାପୟା ।
ତ୍ବୟା ତଦ୍ବିଶ୍ବତୋମୁଖାପାମାର୍ଗାପ ମୃଜ୍ଜହେ ॥୨॥

ଶ୍ୟାବଦତା କୁନଖିନା ବଶ୍ବେନ ଯସ୍ରହାସିମ ।
ଅପାମାର୍ଗ ତ୍ବୟା ବୟଂ ସର୍ବଂ ତଦପ ମୃଜ୍ଜହେ ॥୩॥

=====

(୭।୨୬) [୨୮] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବ୍ରହ୍ମ (୧)

=====

ୟଦ୍ୟନ୍ତରିକ୍ଷେ ଯଦି ବାତ ଆସ୍ର ଯଦି ବୃକ୍ଷେଷୁ ଯଦି ବୋଲପେଷୁ ।
ୟଦଗ୍ରବନ୍ଦପଶବ ଉଦ୍ୟମାନଂ ତଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ପୁନରସ୍ମାନୁପୈତୁ ॥୧॥

=====

(୭।୨୭) [୨୯] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ପୁରଃ ପୁର ଉଷ୍ଟିକ୍ ବୃହତୀ (୧) । ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

ପୁନର୍ମୈତ୍ରିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ପୁନରାତ୍ମା ଦ୍ରବିଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଚ ।
ପୁନରଗ୍ନୟୋ ଧିଷ୍ଟ୍ୟା ଯଥାସ୍ଥାମ କଳ୍ପୟନ୍ତାମିହୈବ ॥୧॥

(୭|୬୮) [୭୦, ୭୧] ଋଷିଃ - ଶତ୍ରୁତି | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଗାୟତ୍ରୀ (୩) |
ଦେବତା - ସରସ୍ବତୀ (୧-୩)

ସରସ୍ବତି ବ୍ରତେଷୁ ତେ ଦିବ୍ୟେଷୁ ଦେବି ଧାମସୁ |
ଭୁଷସ୍ବ ହବ୍ୟମାହୁତଂ ପ୍ରଜାଂ ଦେବି ରରାସ୍ବ ନଃ ||୧||

ଇଦଂ ତେ ହବ୍ୟଂ ଘୃତବସ୍ତରସ୍ବତୀଦଂ ପିତୃଋଣାଂ ହବିରାସ୍ୟଂ ଯତ୍ |
ଇମାନି ତ ଉଦିତା ଶଂତମାନି ତେଭିର୍ବୟଂ ମଧୁମନ୍ତଃ ସ୍ୟାମ ||୨||

ଶିବା ନଃ ଶଂତମା ଭବ ସୁମୃତୀକା ସରସ୍ବତି |
ମା ତେ ଯୁୟୋମ ସଂଦୃଶଃ ||୩||

(୭|୬୯) [୭୨] ଋଷିଃ - ଶତ୍ରୁତି | ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାପଞ୍ଜି (୧) | ଦେବତା - ସୁଖମ୍ (୧)

ଶଂ ନୋ ବାତୋ ବାତୁ ଶଂ ନସ୍ତପତୁ ସୁୟଃ |
ଅହାନି ଶଂ ଭବନ୍ତୁ ନଃ ଶଂ ରାତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଧୀୟତାଂ ଶମୁଷା ନୋ ବୁଧ୍ନୁ ||୧||

(୭|୭୦) [୭୩] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅତିଜଗତୀ ଗର୍ଭା ଜଗତୀ (୨),
ପୁରଃ କକୁଭୃତ୍ୟନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪-୫) | ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତାଃ ଶ୍ୟେନଃ ବା (୧-୫)

ୟଜ୍ଞଂ ତାସୌ ମନସା ଯଜ ବାତା ଯଜ୍ଞେର୍ଜୁହୋତି ହବିଷା ଯଜୁଷା |
ତନ୍ନୁତ୍ୟନା ନିରୃତିଃ ସଂବିଦାନା ପୁରା ସତ୍ୟାଦାହୁତିଂ ହବ୍ଧସ୍ୟ ||୧||

ୟାତୁଧାନା ନିରୂତିରାଦୁ ରକ୍ଷସ୍ତେ ଅସ୍ୟ ଘୃତ୍ନୁତେନ ସତ୍ୟମ୍ ।
ଇନ୍ଦ୍ରେଷିତା ଦେବା ଆଜ୍ୟମସ୍ୟ ମଥୁନ୍ତ ମା ତସ୍ରଂ ପାଦି ଯଦସୌ ଭୁହୋତି ॥୨॥

ଅଜିରାଧିରାଜୌ ଶ୍ୟେନୌ ସଂପାତିନାବିବ ।
ଆଜ୍ୟଂ ପୃତନ୍ୟତୋ ହତାଂ ଯୋ ନଃ କଶ୍ଚାଭ୍ୟଘାୟତି ॥୩॥

ଅପାଞ୍ଚୌ ତ ଉତ୍ତୌ ବାହୁ ଅପି ନହ୍ୟାମ୍ୟାସ୍ୟମ୍ ।
ଅଗ୍ନେର୍ଦେବସ୍ୟ ମନ୍ୟୁନା ତେନ ତେଽବଧିଷଂ ହବିଃ ॥୪॥

ଅପି ନହ୍ୟାମି ତେ ବାହୁ ଅପି ନହ୍ୟାମ୍ୟାସ୍ୟମ୍ ।
ଅଗ୍ନେର୍ଘୌରସ୍ୟ ମନ୍ୟୁନା ତେନଽବଧିଷଂ ହବିଃ ॥୫॥

=====

(୭|୨୧) [୨୪] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧)

=====

ପରି ତ୍ବାଗ୍ନେ ପୁରଂ ବୟଂ ବିପ୍ରଂ ସହସ୍ୟ ଧୀମହି ।
ଧୃଷଦୃଷ୍ଣଂ ଦିବେଦିବେ ହୃତ୍ବାରଂ ଭଲ୍ଲୁରାବତଃ ॥୧॥

=====

(୭|୨୨) [୨୫, ୨୬] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩) ।
ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧-୩)

=====

ଉତ୍ତିଷ୍ଠତାବ ପଶ୍ୟତେନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ଭାଗମୃତ୍ବିୟମ୍ ।
ୟଦି ଶ୍ରାତଂ ଭୁହୋତନ ଯଦ୍ୟଶ୍ରାତଂ ମମଉନ ॥୧॥

ଶ୍ରାତଂ ହବିରୋ ଷ୍ଟିନ୍ନ ପ୍ର ଯାହି ଜଗାମ ସୂରୋ ଅଧୁନୋ ବି ମଧ୍ୟମ୍ ।
ପରି ତ୍ବାସତେ ନିଧିଭିଃ ସଖାୟଃ କୁଲପା ନ ବ୍ରାଜପତିଂ ଚରନ୍ତମ୍ ॥୨॥

ଶ୍ରୀତଂ ମନ୍ୟ ଉଧନି ଶ୍ରୀତମଗ୍ନୌ ସୁଶୃତଂ ମନ୍ୟେ ତଦୃତଂ ନବୀୟଃ ।
ମାଧ୍ୟାନ୍ନିନସ୍ୟ ସବନସ୍ୟ ଦଧ୍ନଃ ପିବେନ୍ନ ବଜ୍ଜିନ୍ପୁରୁକୃଦ୍ଭୁଷାଣଃ ॥୩॥

(୭|୭୩) [୭୭] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧, ୪, ୬), ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୨),
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩, ୫, ୭-୧୧) । ଦେବତା - ଇର୍ମଃ, ଅଶ୍ୱିନୌ, ପ୍ରତ୍ୟୁତଂ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ବା (୧-୧୧)

ସମିଜ୍ଞୋ ଅଗ୍ନିର୍ବୃଷଣା ରଥୀ ଦିବସ୍ତପ୍ତୋ ଘର୍ମୋ ଦୁହ୍ୟତେ ବାମିଷେ ମଧୁ ।
ବୟଂ ହି ବାଂ ପୁରୁଦମାସୋ ଅଶ୍ୱିନା ହବାମହେ ସଧମାଦେଷୁ କାରବଃ ॥୧॥

ସମିଜ୍ଞୋ ଅଗ୍ନିରଶ୍ୱିନା ତପ୍ତୋ ବାଂ ଘର୍ମ ଆ ଗତମ୍ ।
ଦୁହ୍ୟନ୍ତେ ନୂନଂ ବୃଷଣୋହ ଧେନବୋ ଦସ୍ରା ମଦନ୍ତି ବେଧସଃ ॥୨॥

ସ୍ୱାହାକୃତଃ ଶୁଚିର୍ଦେବେଷୁ ଯଜ୍ଞୋ ଯୋ ଅଶ୍ୱିନୋଋମସୋ ଦେବପାନଃ ।
ତମୁ ବିଶ୍ୱେ ଅମୃତାସୋ ଭୁଷାଣା ଗନ୍ଧର୍ବସ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାସ୍ମା ରିହନ୍ତି ॥୩॥

ୟଦୁସ୍ତ୍ରିୟାସ୍ତାଦୁତଂ ଘୃତଂ ପୟୋଽୟଂ ସ ବାମଶ୍ୱିନା ଭାଗ ଆ ଗତମ୍ ।
ମାଧ୍ୱୀ ଧର୍ତ୍ତାରା ବିଦଥସ୍ୟ ସପୂତୀ ତପ୍ତଂ ଘର୍ମଂ ପିବତଂ ଦିବଃ ॥୪॥

ତପ୍ତୋ ବାଂ ଘର୍ମୋ ନକ୍ଷତୁ ସ୍ୱହୋତା ପ୍ର ବାମଧୃର୍ଯ୍ୟୁଷ୍ଟରତୁ ପୟସ୍ତାନ୍ ।
ମଧୋର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ୟାଶ୍ୱିନା ତନାୟା ବୀତଂ ପାତଂ ପୟସ ଉସ୍ତ୍ରିୟାୟାଃ ॥୫॥

ଉପ ଦ୍ରବ ପୟସା ଗୋଧୁଗୋଷମା ଘର୍ମେ ସିଞ୍ଚି ପୟ ଉସ୍ତ୍ରିୟାୟାଃ ।
ବି ନାକମଖ୍ୟାସ୍ରବିତା ବରେଣ୍ୟୋଽନୁପ୍ରୟାଶମୁଷସୋ ବି ରାଜତି ॥୬॥

ଉପ ହୃୟେ ସୁଦୁଘାଂ ଧେନୁମେତାଂ ସୁହସ୍ତୋ ଗୋଧୁଗୁତ ଦୋହଦେନାମ୍ ।
ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ସବଂ ସବିତା ସାବିଷନ୍ନୋଽଭୀଜ୍ଞୋ ଘର୍ମସ୍ତଦୁ ଶୁ ପ୍ର ବୋଚତ୍ ॥୭॥

ହିଙ୍ଗୁଶୁତୀ ବସୁପତ୍ନୀ ବସୁନାଂ ବସୁମିଚ୍ଛନ୍ତୀ ମନସା ନ୍ୟାଗନ୍ ।
ଦୁହାମଶ୍ଚିତ୍ୟାଂ ପୟୋ ଅୟୋୟଂ ସା ବର୍ଧତାଂ ମହତେ ସୌଭଗାୟ ॥୮॥

ଭୁଷ୍ଟୋ ଦମ୍ଭନା ଅତିଥିର୍ଦୁରୋଶ ଇମଂ ନୋ ଯୁଜ୍ଞମୁପ ଯାହି ବିଦ୍ବାନ୍ ।
ବିଶ୍ଵା ଅଗ୍ନେ ଅଭିଯୁଜୋ ବିହତ୍ୟ ଶତ୍ରୁୟତାମା ଭରା ଭୋଜନାନି ॥୯॥

ଅଗ୍ନେ ଶର୍ପ ମହତେ ସୌଭଗାୟ ତବ ଦ୍ୟୁମ୍ନାନୁଷ୍ଠମାନି ସନ୍ତୁ ।
ସଂ ଜାୟତ୍ୟଂ ସୁୟମମା କୃଶୁଷ୍ଠ ଶତ୍ରୁୟତାମଭି ତିଷ୍ଠା ମହାଂସି ॥୧୦॥

ସୁୟବସାଦ୍-ଭଗବତୀ ହି ଭୂୟା ଅଧା ବୟଂ ଭଗବନ୍ତଃ ସ୍ୟାମ ।
ଅଛି ତୃଣମୟୋ ବିଶ୍ଵଦାନୀଂ ପିବ ଶୁଦ୍ଧମୁଦକମାତରନ୍ତୀ ॥୧୧॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠୋଽବସ୍ଥାବକଃ ॥

(୭।୭୪) [୭୮] ରକ୍ଷିଃ - ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) ।

ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେଜ୍ଞାଃ (୧-୩), ଜାତବେଦାଃ (୪)

ଅପଚିତାଂ ଲୋହିନୀନାଂ କୃଷ୍ଣା ମାତେତି ଶୁଶ୍ରୁମ ।
ମୁନେର୍ଦେବସ୍ୟ ମୂଲେନ ସର୍ବା ବିଧ୍ୟାମି ତା ଅହମ୍ ॥୧॥

ବିଧ୍ୟାମ୍ୟାସାଂ ପ୍ରଥମାଂ ବିଧ୍ୟାମ୍ୟତ ମଧ୍ୟମାମ୍ ।
ଇଦଂ ଜୟନ୍ୟାମାସାମା ଛିନନ୍ତି ସୁକାମିବ ॥୨॥

ତ୍ଵାଷ୍ଟେଶାହଂ ବଚସା ବି ତ ଇର୍ଷ୍ୟାମମୀମଦମ୍ ।
ଅଥୋ ଯୋ ମନ୍ୟୁଷ୍ଠେ ପତେ ତମୁ ତେ ଶମୟାମସି ॥୩॥

ବ୍ରତେନ ତ୍ଵଂ ବ୍ରତପତେ ସମକ୍ତୋ ବିଶ୍ଵାହା ସୁମନା ଦୀଦିହୀହ ।
ତଂ ତ୍ଵା ବୟଂ ଜାତବେଦଃ ସମିଦଂ ପ୍ରଜାବନ୍ତ ଭପ ସଦେମ ସର୍ବେ ॥୪॥

=====

(୭|୭୫) [୭୯] ଋଷିଃ - ପରିବତ୍ରବ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ର୍ୟବସାନା ଭୂରିକ୍ ପଥ୍ୟାପଞ୍ଜି (୨) ।
ଦେବତା - ଅୟ୍ୟାଃ (୧-୨)

=====

ପ୍ରଜାବତୀଃ ସୁୟବସେ ରୁଶନ୍ତୀଃ ଶୁଭା ଅପଃ ସୁପ୍ରପାଣେ ପିବନ୍ତୀଃ ।
ମା ବ ସ୍ତେନ ଇଶତ ମାଘଶଂସଃ ପରି ବୋ ରୁଦ୍ରସ୍ୟ ହେତିର୍ବୃଶକୁ ॥୧॥

ପଦଜ୍ଞା ସ୍ଥ ରମତୟଃ ସଂହିତା ବିଶ୍ବନାମ୍ନୀଃ ।
ଉପ ମା ଦେବୀର୍ଦେବେଭିରେତ ।
ଇମଂ ଗୋଷ୍ଠମିଦଂ ସଦୋ ଘୃତେନାସ୍ମାନ୍ନସମୁଷତ ॥୨॥

=====

(୭|୭୬) [୮୦, ୮୧] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ପୁର ଉଷ୍ଟିକ୍ (୨),
ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩-୪), ଭୂରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୬) । ଦେବତା - ଅପରିତ୍-ଭୈଷଜ୍ୟମ୍ (୧-୪),
ଜାୟାନ୍ୟଃ, ଇନ୍ଦ୍ରଃ ତ (୫-୬)

=====

ଆ ସୁପ୍ରସଃ ସୁପ୍ରସୋ ଅସତୀଭ୍ୟୋ ଅସଉରାଃ ।
ସେହୋରରସତରା ଲବଣାଦ୍ବିକ୍ଳେଦୀୟସୀଃ ॥୧॥

ୟା ଶ୍ରେବ୍ୟା ଅପଚିତୋଽଥୋ ଯା ଉପପକ୍ଷ୍ୟାଃ ।
ବିଜାମ୍ନି ଯା ଅପଚିତଃ ସ୍ବୟଂସ୍ରସଃ ॥୨॥

ୟଃ କୀକସାଃ ପ୍ରଶୃଣାତି ତଲୀଦ୍ୟମବତିଷ୍ଠତି ।
ନିର୍ହାସ୍ତଂ ସର୍ବଂ ଜାୟାନ୍ୟଂ ଯଃ କଷ୍ଟ କକୁଦି ଶ୍ରିତଃ ॥୩॥

ପକ୍ଷୀ ଜାୟାନ୍ୟଃ ପତତି ସ ଆ ବିଶତି ପୂରୁଷମ୍ ।
ତଦକ୍ଷିତସ୍ୟ ଭେଷଜମୁଭୟୋଃ ସୁକ୍ଷତସ୍ୟ ତ ॥୪॥

ବିଦ୍ଧୁ ବୈ ତେ ଜାୟାନ୍ୟ ଜାନଂ ଯତୋ ଜାୟାନ୍ୟ ଜାୟସେ ।
କଥଂ ହ ତତ୍ର ତ୍ଵଂ ହନୋ ଯୁସ୍ୟ କୃଣ୍ଣୋ ହବିର୍ଗୃହେ ॥୫॥

ଧୃଷପ୍ତିବ କଲଶେ ସୋମମିନ୍ଦ୍ର ବୃତ୍ରହା ଶୂର ସମରେ ବସୁନାମ୍ ।
ମାଧ୍ୟାନ୍ଦିନେ ସବନ ଆ ବୃଷସ୍ତୁ ରୟିଷ୍ଟାନୋ ରୟିମସ୍ତାସୁ ଧେହି ॥୬॥

=====

(୭।୭୭) [୮୨] ଋଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଜଗତୀ (୩) ।
ଦେବତା - ମରୁତଃ (୧-୩)

=====

ସାଂତପନା ଇଦଂ ହବିର୍ମରୁତସ୍ତଦ୍ଭୁଜୁଷ୍ଟନ ।
ଅସ୍ତ୍ରାକୋତୀ ରିଶାଦସଃ ॥୧॥

ଘ୍ନୋ ନୋ ମର୍ତ୍ତୋ ମରୁତୋ ଦୁର୍ହଣାୟୁସ୍ତିରଶ୍ଚିତ୍ତାନି ବସବୋ ଜିଘାଂସତି ।
ଦ୍ରୁହଃ ପାଶାନ୍ପ୍ରତି ମୁଞ୍ଚିତାଂ ସ ତପିଷ୍ଠେନ ତପସା ହନ୍ତନା ତମ୍ ॥୨॥

ସଂବସୁରୀଶା ମରୁତଃ ସ୍ଵର୍କା ଉରୁଷୟଃ ସଗଶା ମାନୁଷାସଃ ।
ତେ ଅସ୍ତ୍ରପାଶାନ୍ପ୍ର ମୁଞ୍ଚିନ୍ତେନସଃ ସାଂତପନା ମସୁରା ମାଦୟିଷ୍ଟବଃ ॥୩॥

=====

(୭।୭୮) [୮୩] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ପୁର ଉଷ୍ଟିକ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) । ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୨)

=====

ବି ତେ ମୁଞ୍ଚାମି ରଶନାଂ ବି ଘ୍ନୋକ୍ତଂ ବି ନିଘ୍ନୋଜନମ୍ ।
ଇହୈବ ତ୍ଵମଜସ୍ର ଏଧ୍ୟାଗ୍ନେ ॥୧॥

ଅସ୍ତୈ ଶତ୍ରାଶି ଧାରୟନ୍ତମଗ୍ନେ ଯୁନଜ୍ଞି ତ୍ଵା ବ୍ରହ୍ମଣା ଦୈବ୍ୟେନ ।
ଦୀଦିହ୍ୟସ୍ତଭ୍ୟଂ ଦ୍ରବିଶେହ ଭଦ୍ରଂ ପ୍ରେମଂ ବୋତୋ ହବିର୍ଦାଂ ଦେବତାସୁ ॥୨॥

(୭|୭୯) [୮୪] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୪) |

ଦେବତା - ଅମାବାସ୍ୟା (୧-୪)

ୟତ୍ରେ ଦେବା ଅକୃଶ୍ମନ୍ତାଗଧେୟମମାବାସ୍ୟେ ସଂବସନ୍ତୋ ମହିତ୍ବା ।

ତେନା ନୋ ଯଜ୍ଞଂ ପିପୃହି ବିଶ୍ୱବାରେ ରୟିଂ ନୋ ଧେହି ସୁଭଗେ ସୁବୀରମ୍ ॥୧॥

ଅହମେବାସ୍ତ୍ୟମାବାସ୍ୟା ମାମା ବସନ୍ତି ସୁକୃତୋ ମୟୀମେ ।

ମୟି ଦେବା ଭଭୟେ ସାଦ୍ୟାଶ୍ୱେନ୍ଦ୍ରଜ୍ୟେଷ୍ଠାଃ ସମଗଚ୍ଛନ୍ତି ସର୍ବେ ॥୨॥

ଆଗନ୍ତାତ୍ରୀ ସଂଗମନୀ ବସୁନାମୂର୍ଜଂ ପୁଷ୍ଟଂ ବସ୍ତାବେଶୟନ୍ତୀ ।

ଅମାବାସ୍ୟାୟୈ ହବିଷା ବିଧେମୋର୍ଜଂ ଦୁହାନା ପୟସା ନ ଆଗନ୍ ॥୩॥

ଅମାବାସ୍ୟେ ନ ତ୍ୱଦେତାନ୍ୟନ୍ୟୋ ବିଶ୍ୱା ରୂପାଣି ପରିଭୂର୍ଜଜାନ ।

ୟଜ୍ଞାମାସ୍ତେ ଜୁହୁମସ୍ତନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ ବୟଂ ସ୍ୟାମ ପତୟୋ ରୟିଶାମ୍ ॥୪॥

(୭|୮୦) [୮୫] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୪), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨) |

ଦେବତା - ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ (୧-୨, ୪), ପ୍ରଜାପତିଃ (୩)

ପୂର୍ଣ୍ଣା ପଶ୍ଚାଦୁତ ପୂର୍ଣ୍ଣା ପୁରସ୍ତାଦୁନ୍ନଧ୍ୟତଃ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଜିଗାୟ ।

ତସ୍ୟାଂ ଦେବୈଃ ସଂବସନ୍ତୋ ମହିତ୍ବା ନାକସ୍ୟ ପୃଷ୍ଠେ ସମିଷା ମଦେମ ॥୧॥

ବୃଷଭଂ ବାଜିନଂ ବୟଂ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସଂ ଯଜାମହେ ।

ସ ନୋ ଦଦାତୁକ୍ଷିତାଂ ରୟିମନ୍ନୁପଦସ୍ୱତୀମ୍ ॥୨॥

ପ୍ରଜାପତେ ନ ତ୍ୱଦେତାନ୍ୟନ୍ୟୋ ବିଶ୍ୱା ରୂପାଣି ପରିଭୂର୍ଜଜାନ ।

ୟଜ୍ଞାମାସ୍ତେ ଜୁହୁମସ୍ତନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ ବୟଂ ସ୍ୟାମ ପତୟୋ ରୟିଶାମ୍ ॥୩॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ପ୍ରଥମା ଯଜ୍ଞିୟାସୀଦହ୍ନଂ ରାତ୍ରୀଶାମତିଶର୍ବରେଷୁ ।
ଯେ ତ୍ୱଂ ଯଜ୍ଞେୟଞ୍ଜିୟେ ଅର୍ଧଯଜ୍ଞ୍ୟମୀ ତେ ନାକେ ସୁକୃତଃ ପ୍ରବିଷ୍ଟାଃ ॥୪॥

(୭।୮୧) [୮୭] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧-୨, ୬), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩),
ପ୍ରସ୍ତାର ପଞ୍ଜି (୪), । ଦେବତା - ସାବିତ୍ରୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରମା ଚ (୧-୬)

ପୂର୍ବାପରଂ ଚରତୋ ମୟୁୟୈତୌ ଶିଶୁ କ୍ରୀତନ୍ତୌ ପରି ଯାତୋଃଶ୍ଚବମ୍ ।
ବିଶ୍ୱାନେୟା ଭୁବନା ବିଚଷ୍ଟ ଋତୁଁରନେୟା ବିଦଧଞ୍ଜାୟସେ ନବଃ ॥୧॥

ନବୋନବୋ ଭବସି ଜାୟମାନୋଽହ୍ନଂ କେତୁରୁଷସାମେଷ୍ୟଗ୍ରମ୍ ।
ଭାଗଂ ଦେବେଭ୍ୟୋ ବି ଦଧାସ୍ୟାୟନ୍ ପ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ତ୍ରରସେ ଧୀର୍ଯମାୟୁଃ ॥୨॥

ସୋମସ୍ୟାଂଶୋ ଯୁଧାଂ ପତେନ୍ନୁନୋ ନାମ ବା ଅସି ।
ଅନୁନଂ ଦର୍ଶ ମା କୃଧି ପ୍ରଜୟା ଚ ଧନେନ ଚ ॥୩॥

ଦର୍ଶୋଽସି ଦର୍ଶତୋଽସି ସମଗ୍ରୋଽସି ସମନ୍ତଃ ।
ସମଗ୍ରଃ ସମନ୍ତୋ ଭୂୟସଂ ଗୋଭିରଶ୍ନୈଃ ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଗୃହୈର୍ଧନେନ ॥୪॥

ୟୋଽସ୍ମାନ୍ନୈଷ୍ଠି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମସ୍ତସ୍ୟା ତ୍ୱଂ ପ୍ରାଣେନା ପ୍ୟାୟସ୍ତ୍ୱ ।
ଆ ବୟଂ ପ୍ୟାସିଷୀମହି ଗୋଭିରଶ୍ନୈଃ ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଗୃହୈର୍ଧନେନ ॥୫॥

ୟଂ ଦେବା ଅଂଶୁମାପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ଯମକ୍ଷିତମକ୍ଷିତା ଭକ୍ଷୟନ୍ତୁ ।
ତେନାସ୍ମାନିନ୍ଦ୍ରୋ ବରୁଣୋ ବୃହସ୍ପତିରା ପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ଭୁବନସ୍ୟ ଗୋପାଃ ॥୬॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମୋଽନୁବାକଃ ॥

(୭।୮୭) [୮୭] ଋଷିଃ - ଶୌନକ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୪-୬), କକୁଭୂତୀ ବୃହତୀ (୭),
ଜଗତୀ (୩) । ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୬)

ଅଭ୍ୟର୍ଚତ ସୁଷୁତିଂ ଗବ୍ୟମାଜିମସ୍ତାସୁ ଭଦ୍ରା ଦ୍ରବିଣାନି ଧତ୍ଵ ।
ଇମଂ ଯଜ୍ଞଂ ନୟତ ଦେବତା ନୋ ଘୃତସ୍ୟ ଧାରା ମଧୁମପ୍ତବନ୍ତାମ୍ ॥୧॥

ମୟାଗ୍ରେ ଅଗ୍ନିଂ ଗୃହ୍ଣାମି ସହ କ୍ଷତ୍ରେଣ ବର୍ଚସା ବଲେନ ।
ମୟି ପ୍ରଜାଂ ମୟାୟୁର୍ଦଧାମି ସ୍ବାହା ମୟାଗ୍ନିମ୍ ॥୨॥

ଇହୈବାଗ୍ନେ ଅଧି ଧାରୟା ରୟିଂ ମା ତ୍ଵା ନି କ୍ରନ୍ଦୁର୍ବଚିତ୍ଵା ନିକାରିଣଃ ।
କ୍ଷତ୍ରେଣାଗ୍ନେ ସୁୟମମସ୍ତୁ ତୁଭ୍ୟମୁପସତ୍ତା ବର୍ଧତାଂ ତେ ଅନିଷ୍ଟତଃ ॥୩॥

ଅନ୍ୱଗ୍ନିରୁଷସାମଗ୍ରମଖ୍ୟଦନ୍ୱହାନି ପ୍ରଥମୋ ଜାତବେଦାଃ ।
ଅନ୍ୱ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଷସୋ ଅନ୍ୱ ରଶ୍ମୀନନ୍ୱ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଆ ବିବେଶ ॥୪॥

ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ନିରୁଷସାମଗ୍ରମଖ୍ୟତ୍-ପ୍ରତ୍ୟହାନି ପ୍ରଥମୋ ଜାତବେଦାଃ ।
ପ୍ରତି ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ପୁରୁଧା ତ ରଶ୍ମୀନ୍ପ୍ରତି ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଆ ତତାନ ॥୫॥

ଘୃତଂ ତେ ଅଗ୍ନେ ଦିବ୍ୟେ ସଧସ୍ମେ ଘୃତେନ ତ୍ଵାଂ ମନୁରଦ୍ୟା ସମିନ୍ଧେ ।
ଘୃତଂ ତେ ଦେବୀର୍ନଦ୍ର୍ୟା ଆ ବହନ୍ତୁ ଘୃତଂ ତୁଭ୍ୟଂ ଦୁହୃତାଂ ଗାବୋ ଅଗ୍ନେ ॥୬॥

(୭।୮୩) [୮୮] ଋଷିଃ - ଶୂନଃଶେପ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ପ୍ରସ୍ତାର ପଞ୍ଜି (୨), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩),
ବୃହତୀଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪) । ଦେବତା - ବରୁଣଃ (୧-୪)

ଅପ୍ସୁ ତେ ରାଜନ୍ୱରୁଣ ଗୃହୋ ହିରଣ୍ୟୟୋ ମିଥଃ ।
ତତୋ ଧୃତବ୍ରତୋ ରାଜା ସର୍ବା ଧାମାନି ମୁଞ୍ଚିତୁ ॥୧॥

ଦାମ୍ନୋଦାମ୍ନୋ ରାଜନ୍ନିତୋ ବରୁଣ ମୁଞ୍ଚି ନଃ ।

ୟଦାପୋ ଅୟ୍ମା ଇତି ବରୁଣେତି ଯଦୁଚିମ ତତୋ ବରୁଣ ମୁଞ୍ଚି ନଃ ॥୨॥

ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣ ପାଶମସ୍ତଦବାଧମଂ ବି ମଧ୍ୟମଂ ଶ୍ରଥାୟ ।

ଅଧା ବୟମାଦିତ୍ୟ ବ୍ରତେ ତବାନାଗସୋ ଅଦିତୟେ ସ୍ୟାମ ॥୩॥

ପ୍ରାସ୍ଥପ୍ରାଶାନୁରୁଣ ମୁଞ୍ଚି ସର୍ବାନ୍ୟ ଉତ୍ତମା ଅଧମା ବାରୁଣା ଯେ ।

ଦୁଷ୍ପୃମ୍ନଂ ଦୁରିତଂ ନି ଷ୍ଠାସ୍ତଦଥ ଗଚ୍ଛେମ ସୁକୃତସ୍ୟ ଲୋକମ୍ ॥୪॥

(୭।୮୪) [୮୯] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୨-୩) ।

ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୨-୩)

ଅନାଧୃଷ୍ୟା ଜାତବେଦା ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟା ବିରାଡଗ୍ନେ କ୍ଷତ୍ରଭୃଦ୍ବିହୀତ୍ର ।

ବିଶ୍ଵା ଅମୀବାଃ ପ୍ରମୁଞ୍ଚନ୍ନାନୁଷୀଭିଃ ଶିବାଭିରଦ୍ୟ ପରି ପାହି ନୋ ଗୟମ୍ ॥୧॥

ଇନ୍ଦ୍ର କ୍ଷତ୍ରମଭି ବାମମୋଜୋଽଜାୟଥା ବୃଷଭ ଚର୍ଷଣୀନାମ୍ ।

ଅପାନୁଦୋ ଜନମମିତ୍ରୟନ୍ତ୍ରମୁରୁଂ ଦେବେଭ୍ୟା ଅକୃଣୋରୁ ଲୋକମ୍ ॥୨॥

ମୃଗୋ ନ ଭୀମଃ କୁଚରୋ ଗିରିଷ୍ଠାଃ ପରାବତ ଆ ଜଗମ୍ୟାପୁରସ୍ୟାଃ ।

ସୃକଂ ସଂଶାୟ ପବିମିନ୍ଦ୍ର ତିଗ୍ମଂ ବି ଶତ୍ରୁନ୍ତାହି ବି ମୃଧୋ ନୁଦସ୍ତ୍ସ ॥୩॥

(୭।୮୫) [୯୦] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ତାର୍ଷ୍ୟାଃ (୧)

ତ୍ୟମୁ ଷ୍ଠ ବାଜିନଂ ଦେବଜୁତଂ ସହୋବାନଂ ତରୁତାରଂ ରଥାନାମ୍ ।

ଅରିଷ୍ଟନେମିଂ ପୃତନାଜିମାଶୁଂ ସ୍ଵସ୍ତୟେ ତାର୍ଷ୍ୟମିହା ଦୁବେମ ॥୧॥

(୭|୮୭) [୯୧] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

ତ୍ରାତାରମିନ୍ଦ୍ରମବିତାରମିନ୍ଦ୍ରଂ ହବେହବେ ସୁହବଂ ଶୂରମିନ୍ଦ୍ରମ୍ ।
ହୁବେ ହୁ ଶକ୍ରଂ ପୁରୁହୁତମିନ୍ଦ୍ରଂ ସ୍ବସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ମଘବାନ୍-କୃଣୋତୁ ॥୧॥

(୭|୮୭) [୯୨] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

ୟୋ ଅଗ୍ନୌ ରୁଦ୍ରୋ ଯୋ ଅପ୍ସଋତ୍ୟ ଓଷଧୀର୍ବୀରୁଧ ଆବିବେଶ ।
ୟ ଇମାବିଶ୍ଵା ଭୁବନାନି ଚାକ୍-ଲୃପେ ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁଗ୍ନୟେ ॥୧॥

(୭|୮୮) [୯୩] ଋଷିଃ - ଗରୁଡ୍ମାନ୍ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ର୍ୟବସାନା ବୃହତୀ (୧) | ଦେବତା - ତକ୍ଷକଃ (୧)

ଅପେହ୍ୟରିରସ୍ୟରିର୍ବା ଅସି ।
ବିଷେ ବିଷମପୃକ୍ଥା ବିଷମିଦ୍ବା ଅପୃକ୍ଥାଃ ।
ଅହିମେବାଭ୍ୟପେହି ତଂ ଜହି ॥୧॥

(୭|୮୯) [୯୪] ଋଷିଃ - ସିନ୍ଧୁଦ୍ବୀପ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୪),
ତ୍ରିପଦା ନିତୃତ୍ ପୁର ଭଷିକ୍ (୨) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୪)

ଅପୋ ଦିବ୍ୟା ଅଚାୟିଷଂ ରସେନ ସମପୃଷ୍ଣହି ।
ପୟସ୍ତାନଗ୍ନ ଆଗମଂ ତଂ ମା ସଂ ସୃଜ ବର୍ଚସା ॥୧॥

ସଂ ମାଗ୍ନେ ବର୍ତ୍ତସା ସୃଜ ସଂ ପ୍ରଜୟା ସମାୟୁଷା ।
ବିଦ୍ୟୁର୍ମେ ଅସ୍ୟ ଦେବା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବିଦ୍ୟାସୁହ ଋଷିଭିଃ ॥୭॥

ଇଦମାପଃ ପ୍ର ବହତାବଦ୍ୟଂ ଚ ମଲଂ ଚ ଯତ୍ ।
ୟଜାଭିଦୁଦ୍ରୋହାନୃତଂ ଯଜ ଶେପେ ଅଭୀରୁଣମ୍ ॥୮॥

ଏଧୋଃସ୍ୟେଧିଷୀୟ ସମିଦସି ସମେଧିଷୀୟ ।
ତେଜୋଃସି ତେଜୋ ମୟି ଧେହି ॥୯॥

(୭।୯୦) [୯୫] ଋଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ବିରାଟ୍ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୨),
ତ୍ର୍ୟବସାନା ଷଷ୍ଠଦା ଭୂରିକ୍ ଜଗତୀ (୩) । ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୩)

ଅପି ବୃଷ୍ଟ ପୁରାଣବଦ୍-ବ୍ରତତେରିବ ଗୁଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଓଜୋ ଦାସସ୍ୟ ଦୟୟ ॥୧॥

ବୟଂ ତଦସ୍ୟ ସଂଭୃତଂ ବସ୍ତ୍ରିନ୍ଦ୍ରେଣ ବି ଭଜାମହୈ ।
ମ୍ଳାପୟାମି ଭ୍ରଜଃ ଶିତ୍ରଂ ବରୁଣସ୍ୟ ବ୍ରତେନ ତେ ॥୨॥

ୟଥା ଶେପୋ ଅପାୟାତୈ ସ୍ତ୍ରୀଷୁ ଚାସଦନାବୟାଃ ।
ଅବସ୍ଥସ୍ୟ କ୍ଳବୀବତଃ ଶାଙ୍ଗୁରସ୍ୟ ନିତୋଦିନଃ ।
ୟଦାତତମବ ତତ୍ତନ୍ନ ଯଦୁତତଂ ନି ତତ୍ତନ୍ନ ॥୩॥

॥ ଇତି ଅଷ୍ଟମୋଽନୁବାକଃ ॥

(୭।୯୧) [୯୬] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା (୧)

ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସୁତ୍ରାମା ସ୍ବର୍ବା ଅବୋଭିଃ ସୁମୃତୀକୋ ଭବତୁ ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ବାଧତାଂ ଦୈଷୋ ଅଭୟଂ ନଃ କୃଣୋତୁ ସୁବୀର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ପତୟଃ ସ୍ୟାମ ॥୧॥

=====

(୭|୯୨) [୯୭] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା (୧)

=====

ସ ସୁତ୍ରାମା ସ୍ବର୍ଗା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଅସ୍ତ୍ରଦାରାଜିଦ୍-ଦ୍ବେଷଃ ସନ୍ନତର୍ଯ୍ୟୟୋତୁ ।
ତସ୍ୟ ବୟଂ ସୁମତୌ ଯୁକ୍ତିୟସ୍ୟାପି ଭଦ୍ରେ ସୌମନସେ ସ୍ୟାମ ॥୧॥

=====

(୭|୯୩) [୯୮] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁଜିରା | ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

=====

ଇନ୍ଦ୍ରେଣ ମନ୍ୟୁନା ବୟମଭି ସ୍ୟାମ ପୃତନ୍ୟତଃ ।
ଘୃତ୍ତୋ ବୃତ୍ରାଣ୍ୟପ୍ରତି ॥୧॥

=====

(୭|୯୪) [୯୯] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ସୋମଃ (୧)

=====

ଧ୍ରୁବଂ ଧ୍ରୁବେଣ ହବିଷାବ ସୋମଂ ନୟାମସି ।
ୟଥା ନ ଇନ୍ଦ୍ରଃ କେବଲୀର୍ବିଶଃ ସଂମନସସ୍ବରତ୍ ॥୧॥

=====

(୭|୯୫) [୧୦୦] ଋଷିଃ - କପିଞ୍ଜଲ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଭୃଗିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩) ।
ଦେବତା - ଗୃଧ୍ରୌ (୧-୩)

=====

ଭଦ୍ରସ୍ୟ ଶ୍ୟାବୌ ବିଧୁରୌ ଗୃଧ୍ରୌ ଦ୍ୟାମିବ ପେତତୁଃ ।
ଭଞ୍ଜୋତନପ୍ରଶୋତନବସ୍ୟୋଞ୍ଜୋତନୌ ହୃଦଃ ॥୧॥

ଅହମେନାରୁଦତିଷ୍ଠିପଂ ଗାର୍ବୋ ଶ୍ରାନ୍ତସଦାବିବ ।

କୁର୍କୁରାବିବ କୁଜନ୍ତାରୁଦବନ୍ତୋ ବୃକାବିବ ॥୨॥

ଆତୋଦିନୌ ନିତୋଦିନାବଥୋ ସଂତୋଦିନାରୁତ ।

ଅପି ନହ୍ୟାମ୍ୟସ୍ୟ ମେତ୍ରଂ ଯ ଇତଃ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁମାଞ୍ଜିଭାର ॥୩॥

=====

(୭।୯୭) [୧୦୧] ଋଷିଃ - କପିଞ୍ଜଲ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବୟଃ (୧)

=====

ଅସଦନ୍-ଗାବଃ ସଦନେଽପପ୍ରଦୁସତିଂ ବୟଃ ।

ଆସ୍ଥାନେ ପର୍ବତା ଅସ୍ଥୁଃ ସ୍ଥାମ୍ନି ବୃକ୍କାବତିଷ୍ଠିପମ୍ ॥୧॥

=====

(୭।୯୭) [୧୦୨] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୪),

ତ୍ରିପଦା ଆର୍ଷୀ ଭୂରିକ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୫), ତ୍ରିପଦା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ବୃହତୀ (୬),

ତ୍ରିପଦା ସାମ୍ନୀ ଭୂରିକ୍ ଜଗତୀ (୭), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୮) । ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ (୧-୮)

=====

ୟଦଦ୍ୟ ତ୍ୱା ପ୍ରୟତି ଯଜ୍ଞେ ଅସ୍ମିନ୍ନେହାତଶ୍ଚିକିତ୍ୱନ୍ନବୃଣୀମହୀହ ।

ଧୁବମୟୋ ଧୁବମୁତା ଶବିଷ୍ଠ ପ୍ରବିଦ୍ୱାନ୍ୟଜ୍ଞମୁପ ଯାହି ସୋମମ୍ ॥୧॥

ସମିନ୍ଦ୍ର ନୋ ମନସା ନେଷ ଗୋଭିଃ ସଂ ସୁରିଭିର୍ହରିବନ୍ଧୁସଂ ସ୍ୱସ୍ତ୍ୟା ।

ସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ଦେବହିତଂ ଯଦସ୍ତି ସଂ ଦେବାନାଂ ସୁମତୌ ଯଜ୍ଞିୟାନାମ୍ ॥୨॥

ୟାନାବହ ଉଶତୋ ଦେବ ଦେବାଂସ୍ତାନ୍-ପ୍ରେରୟ ସ୍ୱେ ଅଗ୍ନେ ସଧସ୍ତେ ।

ଜକ୍ଷିବାଂସଃ ପପିବାଂସୋ ମଧୁନ୍ୟସ୍ତୈ ଧଉ ବସବୋ ବସୁନି ॥୩॥

ସୁଗା ବୋ ଦେବାଃ ସଦନା ଅକର୍ମ ଯୁ ଆଜଗ୍ନ ସବନେ ମା ଭୁଷାଣାଃ ।
ବହମାନା ଭରମାଣାଃ ସ୍ତ୍ରୀ ବସୁନି ବସୁଂ ଘର୍ମଂ ଦିବମା ରୋହତାନୁ ॥୪॥

ୟଞ୍ଜି ଯଞ୍ଜିଂ ଗଚ୍ଛ ଯଞ୍ଜିପତିଂ ଗଚ୍ଛ ।
ସ୍ତ୍ରୀଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ତ୍ରୀହା ॥୫॥

ଏଷ ତେ ଯଞ୍ଜୋ ଯଞ୍ଜିପତେ ସହସୃକ୍ତବାକଃ ।
ସୁବୀର୍ଯ୍ୟଃ ସ୍ତ୍ରୀହା ॥୬॥

ବଷତ୍ପୁତେଭ୍ୟା ବଷତହୁତେଭ୍ୟଃ ।
ଦେବା ଗାତୁବିଦୋ ଗାତୁଂ ବିଭ୍ରା ଗାତୁମିତ ॥୭॥

ମନସସ୍ତୁତ ଇମଂ ନୋ ଦିବି ଦେବେଷୁ ଯଞ୍ଜିମ୍ ।
ସ୍ତ୍ରୀହା ଦିବି ସ୍ତ୍ରୀହା ପୃଥିବ୍ୟାଂ ସ୍ତ୍ରୀହାନ୍ତରିକ୍ଷେ ସ୍ତ୍ରୀହା ବାତେ ଧାଂ ସ୍ତ୍ରୀହା ॥୮॥

=====

(୭।୯୮) [୧୦୩] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧)

=====

ସଂ ବର୍ହିରକ୍ତଂ ହବିଷା ଘୃତେନ ସମିନ୍ଦ୍ରେଣ ବସୁନା ସଂ ମରୁଦ୍-ଭିଃ ।
ସଂ ଦେବୈର୍ବିଶ୍ୱଦେବେଭିରକ୍ତମିନ୍ଦ୍ରଂ ଗଚ୍ଛତୁ ହବିଃ ସ୍ତ୍ରୀହା ॥୯॥

=====

(୭।୯୯) [୧୦୪] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବେଦିଃ (୧)

=====

ପରି ସ୍ତୃଣାହି ପରି ଧେହି ବେଦିଂ ମା ଜାମିଂ ମୋଷୀରମୁୟା ଶୟାନାମ୍ ।
ହୋତୃଷଦନଂ ହରିତଂ ହିରଣ୍ୟୟଂ ନିଷ୍କା ଏତେ ଯଜମାନସ୍ୟ ଲୋକେ ॥୧୦॥

=====

(୭|୧୦୦) [୧୦୫] ଋଷିଃ - ଯମ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ବପ୍ନନାଶନମ୍ (୧)

=====

ପର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତେ ଦୁଷ୍ପ୍ପୟାପ୍ତାପାସ୍ତ୍ବୟାଦଭୂତ୍ୟାଃ |
ବ୍ରହ୍ମାହମନ୍ତରଂ କୃଣ୍ଢେ ପରା ସ୍ବପ୍ନମୁଖାଃ ଶୁଚଃ ||୧||

=====

(୭|୧୦୧) [୧୦୬] ଋଷିଃ - ଯମ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଦୁଃସ୍ବପ୍ନନାଶନମ୍ (୧)

=====

ୟସ୍ମିନ୍ନେ ଅନ୍ନମଶ୍ନାମି ନ ପ୍ରାତରଧିଗମ୍ୟତେ |
ସର୍ବଂ ତଦସ୍ତୁ ମେ ଶିବଂ ନହି ତଦୃଷ୍ୟତେ ଦିବା ||୧||

=====

(୭|୧୦୨) [୧୦୭] ଋଷିଃ - ପ୍ରଜାପତି | ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୧) |
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧)

=====

ନମସ୍କୃତ୍ୟ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀଭ୍ୟାମନ୍ତରିଷାୟ ମୃତ୍ୟବେ |
ମେଷାମ୍ୟଧ୍ବସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟନ୍ତା ମା ହିଂସିଷୁରୀଶ୍ବରାଃ ||୧||

|| ଇତି ନବମୋଽନୁବାକଃ ||

=====

(୭|୧୦୩) [୧୦୮] ଋଷିଃ - ପ୍ରଜାପତି | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) | ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

କୋ ଅସ୍ୟା ନୋ ଦ୍ରୁହୋଽବଦ୍ୟବତ୍ୟା ଉନ୍ନେଷ୍ୟତି କ୍ଷତ୍ରିୟୋ ବସ୍ୟ ଇଚ୍ଛନ୍ |
କୋ ଯଜ୍ଞିକାମଃ କ ଉ ପୂର୍ତ୍ତିକାମଃ କୋ ଦେବେଷୁ ବନ୍ନୁତେ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ ||୧||

=====

(୭|୧୦୪) [୧୦୯] ଋଷିଃ - ପ୍ରଜାପତି । ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ଆତ୍ମା (୧)

=====

କଃ ପୃଶ୍ନଂ ଧେନୁଂ ବରୁଣେନ ଦତ୍ତାମଥର୍ବନେ ସୁଦୁଘାଂ ନିତ୍ୟବସ୍ରାମ୍ ।
ବୃହସ୍ପତିନା ସଖ୍ୟାଂ ଭୃଷଣୋ ଯଥାବଶଂ ତନ୍ମଃ କଳ୍ପୟାତି ॥୧॥

=====

(୭|୧୦୫) [୧୧୦] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେନ୍ଦ୍ରା (୧)

=====

ଅପକ୍ରାମନ୍-ପୌରୁଷେୟାଦ୍-ବୃଣାନୋ ଦୈବ୍ୟଂ ବଚଃ ।
ପ୍ରଣୀତୀରଭ୍ୟାବର୍ତ୍ତସ୍ତୁ ବିଶ୍ୱେଭିଃ ସଖିଭିଃ ସହ ॥୧॥

=====

(୭|୧୦୬) [୧୧୧] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ । ଛନ୍ଦ - ବୃହତୀ ଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ତୁପ୍ (୧) ।
ଦେବତା - ଜାତବେଦାଃ, ବରୁଣଃ ଚ (୧)

=====

ୟଦସ୍ତୁତି ଚକ୍ରମ କିଂ ଚିଦଗ୍ନ ଉପାରିମ ଚରଣେ ଜାତବେଦଃ ।
ତତଃ ପାହି ତ୍ୱଂ ନଃ ପ୍ରଚେତଃ ଶୁଭେ ସଖିଭ୍ୟୋ ଅମୃତଦ୍ରୁମସ୍ତୁ ନଃ ॥୧॥

=====

(୭|୧୦୭) [୧୧୨] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଆପଃ ବା (୧)

=====

ଅବ ଦିବସ୍ତାରୟନ୍ତି ସପ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ରଶ୍ମୟଃ ।
ଆପଃ ସମୁଦ୍ରିୟା ଧାରାସ୍ତାସ୍ତେ ଶଲ୍ୟମସିସ୍ରସନ୍ ॥୧॥

(୭।୧୦୮) [୧୧୩] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ବୃହତୀ ଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨) ।
ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୨)

ୟୋ ନ ସ୍ତ୍ରୀୟାନ୍ଦିୟାତି ଯୋ ନ ଆବିଃ ସ୍ତ୍ରୀ ବିଦ୍ଵାନରଣୋ ବା ନୋ ଅଗ୍ନେ ।
ପ୍ରତୀତ୍ୟେତ୍ଦରଣୀ ଦତ୍ତତୀ ତାନ୍ନୈଷାମଗ୍ନେ ବାସ୍ତୁ ଭୁକ୍ତୋ ଅପତ୍ୟମ୍ ॥୧॥

ୟୋ ନଃ ସୁପ୍ତାଞ୍ଜାଗ୍ରତୋ ବାଭିଦାସାଭିଷ୍ଟତୋ ବା ଚରତୋ ଜାତବେଦଃ ।
ବୈଶ୍ଵାନରେଣ ସୟୁଜା ସଜୋଷାସ୍ତ୍ରାନ୍ପ୍ରତୀତୋ ନିର୍ଦହ ଜାତବେଦଃ ॥୨॥

(୭।୧୦୯) [୧୧୪] ଋଷିଃ - ବାଦରାୟଣି । ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୧),
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩, ୫-୬), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪, ୭) । ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ ମନ୍ତ୍ରେକ୍ତା ବା (୧-୭)

ଇଦମୁଗ୍ରାୟ ବଭ୍ରବେ ନମୋ ଯୋ ଅକ୍ଷେଷୁ ତନୁବଣୀ ।
ଘୃତେନ କଲିଂ ଶିକ୍ଷାମି ସ ନୋ ମୃତାତୀଦୃଶେ ॥୧॥

ଘୃତମୟରାଭ୍ୟୋ ବହ ଦୃମଗ୍ନେ ପାଂସୁନକ୍ଷେଭ୍ୟଃ ସିକତା ଅପଶ୍ଵ ।
ୟଥାଭାଗଂ ହବ୍ୟଦାତିଂ ଭୃଷାଣା ମଦନ୍ତି ଦେବା ଉଭୟାନ୍ନି ହବ୍ୟା ॥୨॥

ଅୟରସଃ ସଧମାଦଂ ମଦନ୍ତି ହବିର୍ଧାନମନ୍ତ୍ରା ସୂର୍ଯଂ ଚ ।
ତା ମେ ହସ୍ତୌ ସଂ ସୃଜନ୍ତୁ ଘୃତେନ ସପତ୍ନଂ ମେ କିତବଂ ରକ୍ଷୟନ୍ତୁ ॥୩॥

ଆଦିନବଂ ପ୍ରତିଦୀବ୍ନେ ଘୃତେନାସ୍ତ୍ରା ଅଭି କ୍ଷର ।
ବୃକ୍ଷମିବାଶନ୍ୟା ଜହି ଯୋ ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ପ୍ରତିଦୀବ୍ୟତି ॥୪॥

ୟୋ ନୋ ଦ୍ୟୁବେ ଧନମିଦଂ ଚକାର ଯୋ ଅକ୍ଷାଣାଂ ଗୁହନଂ ଶେଷଣଂ ଚ ।
ସ ନୋ ଦେବୋ ହବିରିଦଂ ଭୃଷାଣୋ ଗନ୍ଧର୍ବେଭିଃ ସଧମାଦଂ ମଦେମ ॥୫॥

ସଂବସବ ଇତି ବୋ ନାମଧେୟମୁଗ୍ରଂପଣ୍ୟା ରାଷ୍ଟ୍ରଭୃତୋ ହ୍ୟକ୍ଷାଃ ।
ତେଭ୍ୟୋ ବ ଇନ୍ଦବୋ ହବିଷା ବିଧେମ ବୟଂ ସ୍ୟାମ ପତୟୋ ରୟୀଣାମ୍ ॥୭॥
ଦେବାନ୍ୟନ୍ନାଧିତୋ ହୁବେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦୁଷିମ ।
ଅକ୍ଷାନ୍ୟଦ୍-ବଭୂନାଲଭେ ତେ ନୋ ମୃତହ୍ନୀଦୃଶେ ॥୮॥

=====

(୭।୧୧୦) [୧୧୫] ଋଷିଃ - ଭୃଗୁ । ଛନ୍ଦ - ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩) ।
ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ (୧-୩)

=====

ଅଗ୍ନ ଇନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ଦାଶୁଷେ ହତୋ ବୃତ୍ରାଣ୍ୟପ୍ରତି ।
ଭଭା ହି ବୃତ୍ରହନ୍ତମା ॥୧॥
ୟାଭ୍ୟାମଜୟନ୍ତସ୍ତସ୍ମରଗ୍ର ଏବ ଯାବାତସ୍ତତୁର୍ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା ।
ପ୍ର ଚର୍ଷଣୀବୃଷଣା ବଜ୍ରବାହୁ ଅଗ୍ନିମିନ୍ଦ୍ରଂ ବୃତ୍ରହଣା ହୁବେହମ୍ ॥୨॥
ଭପ ତ୍ୱା ଦେବୋ ଅଗ୍ରମୀଜମସେନ ବୃହସ୍ପତିଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଗୀର୍ଭିର୍ନ ଆ ବିଶ ଯଜମାନାୟ ସୁନ୍ଦତେ ॥୩॥

=====

(୭।୧୧୧) [୧୧୬] ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା । ଛନ୍ଦ - ପରାବୃହତୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) । ଦେବତା - ବୃଷଭଃ (୧)

=====

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ କୁଷିରସି ସୋମଧାନ ଆତ୍ମା ଦେବାନାମୁତ ମାନୁଷାଣାମ୍ ।
ଇହ ପ୍ରଜା ଜନୟ ଯାସ୍ତ ଆସୁ ଯା ଅନ୍ୟତ୍ରେହ ତାସ୍ତେ ରମନ୍ତାମ୍ ॥୧॥

=====

(୭|୧୧୭) [୧୧୭] ଋଷିଃ - ବରୁଣ । ଛନ୍ଦ - ଭୃଗିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨) ।
ଦେବତା - ଆପଃ (୧-୨)

=====

ଶୁକ୍ଳନୀ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅଦ୍ଭିସୁମ୍ନେ ମହିବ୍ରତେ ।
ଆପଃ ସପ୍ତ ସୁସ୍ତୁରୁର୍ଦ୍ଦେବୀସ୍ତା ନୋ ମୁଞ୍ଚିତ୍ତୁଂହସଃ ॥୧॥

ମୁଞ୍ଚିତ୍ତୁ ମା ଶପଥ୍ୟାଦଥୋ ବରୁଣ୍ୟାଦୁତ ।
ଅଥୋ ଯୁମସ୍ୟ ପତ୍ନୀଶାଦ୍ବିଶ୍ୱସ୍ଥାଢେବକିଲ୍-ବିଷାତ୍ ॥୨॥

=====

(୭|୧୧୩) [୧୧୮] ଋଷିଃ - ଭାର୍ଗବ । ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧),
ଶଙ୍କୁମତୀ ଚତୁଷ୍ପଦା ଭୃଗିକ୍ ଉଷ୍ଟିକ୍ (୨) । ଦେବତା - ତୃଷ୍ଣିକା (୧-୨)

=====

ତୃଷ୍ଣିକେ ତୃଷ୍ଣବନ୍ଧନ ଉଦମ୍ ଛିନ୍ନି ତୃଷ୍ଣିକେ ।
ୟଥା କୃତଦ୍ୱିଷ୍ଟାସୋଽମୁଷ୍ଣେ ଶେପ୍ୟାବତେ ॥୧॥

ତୃଷ୍ଣାସି ତୃଷ୍ଣିକା ବିଷା ବିଷାତକ୍ୟସି ।
ପରିବୃକ୍ତା ଯଥାସସ୍ତ୍ୟାଷଭସ୍ୟ ବଶେବ ॥୨॥

=====

(୭|୧୧୪) [୧୧୯] ଋଷିଃ - ଭାର୍ଗବ । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨) । ଦେବତା - ଅଗ୍ନୀଶୋମୌ (୧-୨)

=====

ଆ ତେ ଦଦେ ବକ୍ଷଶାଭ୍ୟ ଆ ତେଂହଂ ହୃଦୟାଦଦେ ।
ଆ ତେ ମୁଖସ୍ୟ ସଙ୍ଗାଶାସ୍ରର୍ବଂ ତେ ବର୍ତ୍ତ ଆ ଦଦେ ॥୧॥

ପ୍ରେତୋ ଯନ୍ତୁ ବ୍ୟାଧ୍ୟଃ ପ୍ରାନ୍ତୁଧ୍ୟାଃ ପ୍ରୋ ଅଶସ୍ତ୍ରୟଃ ।
ଅଗ୍ନୀ ରକ୍ଷସ୍ମିନୀର୍ହନ୍ତୁ ସୋମୋ ହନ୍ତୁ ଦୁରସ୍ୟତୀଃ ॥୨॥

=====

(୭|୧୧୫) [୧୨୦] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୪), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩) ।
ଦେବତା - ସବିତା, ଜାତବେଦାଃ ଚ (୧-୪)

=====

ପ୍ର ପତେତଃ ପାପି ଲକ୍ଷ୍ମି ନଶ୍ୟେତଃ ପ୍ରାମୁତଃ ପତ ।
ଅୟସ୍ତସ୍ମେନାଜ୍ଞେନ ଦ୍ଵିଷତେ ତ୍ଵା ସଜାମସି ॥୧॥

ୟା ମା ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ପତୟାଲୁରଭୁଷାଭିଚୟାନ୍ ବନ୍ଦନେବ ବୃକ୍ଷମ୍ ।
ଅନ୍ୟତ୍ରାସ୍ତସ୍ମିନ୍ନିତସ୍ତାମିତୋ ଧା ହିରଣ୍ୟହସ୍ତୋ ବସୁ ନୋ ରରାଣଃ ॥୨॥

ଏକଶତଂ ଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟା ମର୍ତ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ସାକଂ ତନ୍ମା ଜନ୍ମଶୋଽପି ଜାତାଃ ।
ତାସାଂ ପାପିଷ୍ଠା ନିରିତଃ ପ୍ର ହିଶ୍ମଃ ଶିବା ଅସ୍ତଭ୍ୟଂ ଜାତବେଦୋ ନିୟତ୍ତ ॥୩॥

ଏତା ଏନା ବ୍ୟାକରଂ ଖିଲେ ଗା ବିଷ୍ଣିତା ଇବ ।
ରମନ୍ତାଂ ପୁଣ୍ୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ଯ୍ୟାଃ ପାପୀସ୍ତା ଅନୀନଶମ୍ ॥୪॥

=====

(୭|୧୧୬) [୧୨୧] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରା । ଛନ୍ଦ - ପୁର ଉଷ୍ଠିକ୍ (୧),
ଏକବସାନା ଦ୍ଵିପଦା ଆର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨) । ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା (୧-୨)

=====

ନମୋ ରୁରାୟ ଚ୍ୟବନାୟ ନୋଦନାୟ ଧୃଷ୍ଣବେ ।
ନମଃ ଶୀତାୟ ପୂର୍ବକାମକୃତ୍ଵନେ ॥୧॥

ୟୋ ଅନ୍ୟେଦ୍ୟୁରୁଭୟଦ୍ୟୁରଭ୍ୟୋତୀମଂ ମଣ୍ଡୁକମଭ୍ୟୋତ୍ତବ୍ରତଃ ॥୨॥

=====

(୭|୧୧୭) [୧୨୨] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୧) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧)

=====

ଆ ମନ୍ତ୍ରିରିନ୍ଦ୍ର ହରିଭିର୍ଯ୍ୟାହି ମୟୂରରୋମଭିଃ |
ମା ତ୍ବା କେ ଚିଦ୍ଧି ଯୁମନ୍ତିଂ ନ ପାଶିନୋଽତି ଧନ୍ୱେବ ତାଁ ଇହି ||୧||

=====

(୭|୧୧୮) [୧୨୩] ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧) |
ଦେବତା - ମନ୍ତ୍ରେକ୍ତା ଚନ୍ଦ୍ରମା ବା (୧)

=====

ମର୍ମାଶି ତେ ବର୍ମଣା ଛାଦୟାମି ସ୍ରୋମସ୍ତ୍ବା ରାଜାମୃତେନାନୁ ବସ୍ତ୍ରାମ୍ |
ଉରୋର୍ବରୀୟୋ ବରୁଣସ୍ତେ କୃଣୋତୁ ଜୟନ୍ତଂ ତ୍ୱାନୁ ଦେବା ମଦନ୍ତୁ ||୧||

|| ଇତି ଦଶମୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ସପ୍ତଦଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଇତି ସପ୍ତମଂ କାଣ୍ଡମ୍ ସମାପ୍ତମ୍ ||

